

24 oktober 2024

Specifieke leidraad voor de naleving van de Wwft

voor (toegevoegd en kandidaat-)notarissen en overig
juridisch dienstverleners de instellingen genoemd in
artikel 1a, lid 4, letter d en letter e Wwft

Inhoud

1.	Inleiding	4
2.	Uitgangspunten Wwft	5
2.1	Algemeen	5
2.2	Wat is witwassen?	5
2.3	Wat is financieren van terrorisme?	8
2.4	Verschil tussen witwassen en financieren van terrorisme	9
2.5	Wat is een transactie?	10
2.6	Beschikbare informatie Wwft	10
3.	Toezicht Wwft	11
4.	Risicobeleid en -management	14
4.1	Algemeen	14
4.2	Vaststelling en beheersing van de risico's	15
5.	Audit- en compliancefunctie	16
5.1	Algemeen	16
5.2	Wanneer verplicht?	17
5.3	Beoordelingskader compliance- en auditfunctie	18
5.3.1	Randvoorwaarden	18
5.3.2	Inhoud Wwft-compliancefunctie	18
5.3.3	Inhoud Wwft-auditfunctie	18
6.	Training, opleiding en kwalificatie	19
6.1	Opleidingsverplichting	19
6.2	Doorlichtingsverplichting	19
7.	Clëntenonderzoek	20
7.1	Algemeen	20
7.2	Verplichtingen cliëntenonderzoek	20
7.2.1	Inhoud en verplichtingen van het cliëntenonderzoek	20
7.2.2	Cliënt identificeren en zijn identiteit verifiëren	21
7.2.3	Actueel houden gegevens cliëntenonderzoek	23
7.2.4	Uiteindelijk belanghebbende	23
7.2.5	UBO-register	26
7.3	Vereenvoudigd cliëntenonderzoek	27
7.4	Verscherpt cliëntenonderzoek	28
7.4.1	Hoger Wwft-risico	29
7.4.2	Maatregelen in geval van hoogrisicolanden	32
7.4.3	Maatregelen in geval van complexe en ongebruikelijk grote transacties en ongebruikelijke transactiepatronen	33
7.4.4	Maatregelen in geval van PEPs	33
7.5	Cliëntenonderzoek door derden	35
8.	Monitoringsverplichting	35
8.1	Algemeen	35
8.2	Monitoring risicoprofiel en transacties	36
8.3	Bron van de middelen	36
9.	Meldingsplicht ongebruikelijke transacties	37
9.1	Melden (voorgenomen) ongebruikelijke transacties	37
9.1.1	Algemeen	37
9.1.2	Objectieve indicator	38
9.1.3	Subjectieve indicator	38

	9.1.4	Melding bij mislukt cliëntenonderzoek of beëindigen relatie	39
	9.2	Meldingsplicht interdisciplinair samenwerkende instellingen	39
	9.3	Vastlegging gegevens melding	40
	9.4	Informatieverstrekking aan de FIU-NL	40
	9.5	Vrijwaring	40
10.		Sanctiewetgeving	41
11.		Overig	41
	11.1	Klokkenluiders en meldpunt	41
	11.2	Verklaring Omtrent het Gedrag	41
12.		Handhaving	41
13.		Bijlagen	42

1. Inleiding

Het BFT is toezichthouder op de naleving van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) voor vrije beroepsbeoefenaren, waaronder notarissen, kandidaat-notarissen, toegevoegd notarissen en overig juridisch dienstverleners.¹ Deze Specifieke leidraad is bedoeld voor deze beroepsgroepen.²

In de Specifieke leidraad worden aandachtspunten besproken die voor vrije beroepsbeoefenaren van belang zijn voor de naleving van de Wwft.³ De Specifieke leidraad moet worden gelezen in samenhang met de Algemene leidraad Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) van de ministeries van Financiën en Justitie en Veiligheid ([Algemene leidraad](#)).

In de Wwft worden veel open normen gebruikt. De Specifieke leidraad licht toe hoe het BFT naar de invulling en toepassing van wettelijke normen kijkt. Deze leidraad vormt dus een (gedeeltelijke) interpretatie van die normen. De voorbeelden genoemd in deze leidraad zijn niet uitputtend en zijn bedoeld ter illustratie. Indien een bepaalde situatie of voorbeeld niet is omschreven in de leidraad, kunnen daar geen conclusies aan worden verbonden. Een instelling kan ook op een andere manier aan de wet- en regelgeving voldoen.

Deze leidraad is geen juridisch bindend document en komt niet in plaats van wet- en regelgeving⁴. Het doel van deze leidraad is om de onder het toezicht van het BFT staande instellingen behulpzaam te zijn bij de toepassing van de wettelijke verplichtingen. In de Algemene leidraad zijn de algemene aspecten van de Wwft beschreven die voor alle instellingen gelden.

Leeswijzer

De vorige Specifieke leidraad van het BFT dateert van 24 oktober 2018. De nieuwe specifieke leidraad is anders van opzet en sluit meer aan bij de Algemene leidraad. De belangrijkste aanpassingen in de nieuwe specifieke leidraad ten opzichte van de vorige leidraad kunnen als volgt worden samengevat:

- er is gekozen om de leidraad zelf zo compact mogelijk te houden en te werken met bijlagen die afzonderlijk geactualiseerd kunnen worden. Dit biedt meer flexibiliteit;
- een meer thematische aanpak (onderwerpen: zorgfraude, vastgoedfraude, crypto);
- toevoeging van meer praktijkvoorbeelden, zowel met betrekking tot het cliëntenonderzoek (o.a. vaststellen uiteindelijk belanghebbende) als de meldingsplicht ongebruikelijke transacties (praktijkvoorbeelden voor de diverse groepen aan de hand van jurisprudentie en uit de toezichtspraktijk);
- actualisering van de voorbeelden bij de subjectieve indicator aan de hand van de recente jurisprudentie en inzichten.

¹ Artikel 1a, lid 4, letter d en letter e Wwft.

² Het BFT heeft voor instellingen die vallen onder artikel 1a, lid 4, letter a en letter b Wwft een aparte Specifieke leidraad opgesteld.

³ Deze Specifieke leidraad integreert de voorgaande Specifieke leidraden (2018, 2014 en 2011) en andere gepubliceerde interpretaties en uitingen van het BFT. De relevante wetswijzigingen ten opzichte van de Specifieke leidraad 2018 zijn opgenomen in [bijlage 3](#).

⁴ Deze Leidraad is geen beleidsregel als bedoeld in artikel 1:3, lid 4 Algemene wet bestuursrecht (Awb).

In de Specifieke leidraad komen diverse onderwerpen aan de orde. Onderstaand zijn deze samengevat weergegeven:

Onderwerp	Hoofdstuk
Uitgangspunten Wwft	2
Toezicht Wwft	3
Algemene Wwft-verplichtingen	4-6
Cliëntenonderzoek	7
Monitoringsverplichting	8
Meldingsplicht ongebruikelijke transacties	9
Sanctiewet	10
Overige onderwerpen	11-12

2. Uitgangspunten Wwft

2.1 Algemeen

De Wwft heeft tot doel witwassen en financieren van terrorisme tegen te gaan om de integriteit van het financiële en economische stelsel te waarborgen. Het cliëntenonderzoek en de meldingsplicht vormen – naast de algemene verplichtingen – de kern van de Wwft.

De Wwft gaat veelal uit van een *principle based* en risicogebaseerde benadering. De Wwft legt echter ook verplichtingen op aan instellingen waarin geen ruimte bestaat voor een risicogebaseerde aanpak. Aan die verplichtingen moeten instellingen zich volledig houden. Een voorbeeld is de verplichting tot het uitvoeren van een cliëntenonderzoek. De Wwft geeft aan wat het cliëntenonderzoek moet opleveren. Het is aan een instelling om te bepalen op welke wijze zij dit resultaat bereikt. Het verrichten van cliëntenonderzoek draagt bij aan het herkennen en beheersen van risico's die bepaalde cliënten of bepaalde soorten dienstverlening met zich meebrengen. De risicogebaseerde benadering betekent dat een instelling maatregelen van het cliëntenonderzoek moet afstemmen op het risico dat een bepaald type cliënt, relatie, product of transactie oplevert.

Het voldoen aan de Wwft-verplichtingen is noodzakelijk voor een instelling om haar rol als poortwachter goed te vervullen. Deze Specifieke leidraad benadrukt het doel van de Wwft.

Er wordt van een instelling, die bedrijfsmatig activiteiten uitoefent die onder de Wwft vallen, verwacht dat zij op de hoogte is van de geldende wet- en regelgeving⁵. Daarnaast mag van een instelling een zekere deskundigheid worden verwacht van het terrein waarop zij zich begeeft⁶.

2.2 Wat is witwassen?

Witwassen kent diverse definities. In zijn algemeenheid kan witwassen worden omschreven als het vermengen van illegale geldstromen met legale geldstromen, met als doel dat illegale geldstromen een legale status verkrijgen.

Artikel 420bis Wetboek van Strafrecht (WvSr) luidt:

“1. Als schuldig aan witwassen wordt gestraft [...]:

⁵ Zie ook: [ECLI:NL:RBDHA:2016:13678](#).

⁶ Zie ook: [ECLI:NL:RBDHA:2016:11828](#).

a. hij die van een voorwerp de werkelijke aard, de herkomst, de vindplaats, de vervreemding of de verplaatsing verbergt of verhult, dan wel verbergt of verhult wie de rechthebbende op een voorwerp is of het voorhanden heeft, terwijl hij weet dat het voorwerp – onmiddellijk of middellijk – afkomstig is uit enig misdrijf;

b. hij die een voorwerp verwerft, voorhanden heeft, overdraagt of omzet of van een voorwerp gebruik maakt, terwijl hij weet dat het voorwerp – onmiddellijk of middellijk – afkomstig is uit enig misdrijf.

2. Onder voorwerpen worden verstaan alle zaken en alle vermogensrechten.”⁷

Een instelling hoeft niet zelf te beoordelen of voldaan is aan de delictomschrijving in het WvSr. Zij moet een transactie namelijk melden als ze aanleiding heeft te veronderstellen dat deze verband **kan** houden met witwassen (ongebruikelijke transactie).

In de Europese Richtlijn inzake de strafrechtelijke bestrijding van het witwassen van geld⁸ is een lijst opgenomen met criminele activiteiten die basisdelicten voor witwassen vormen. Voor een instelling is deze richtlijn relevant, omdat specifieke strafbare feiten worden genoemd die kunnen worden gezien als gronddelict van witwassen.⁹

Voorbeelden van (relevante) criminele activiteiten in deze richtlijn zijn:

- terrorisme;
- illegale handel in verdovende middelen en psychotrope stoffen;
- corruptie;
- fraude;
- fiscale misdrijven met betrekking tot directe en indirecte belastingen;
- handel met voorkennis en marktmanipulatie;
- cybercriminaliteit.

Fasen van witwassen

Bij de verschillende methoden om geld wit te wassen worden doorgaans drie fasen onderscheiden¹⁰:

1. Het in het girale geldverkeer brengen van door misdrijf verkregen vermogen (*placement*).

In deze fase worden contante opbrengsten van criminele activiteiten giraal gemaakt. Dit kan op een directe en op een indirecte wijze gebeuren. Bij de directe wijze worden contante opbrengsten op een bankrekening gestort.

Bij een indirecte wijze wordt bijvoorbeeld:

- geprobeerd crimineel geld via een derdengeldrekening van een poortwachter te laten lopen; of
- gebruik gemaakt van stromannen en/of bedrijven die als dekmantel fungeren.

2. Het op elkaar stapelen van financiële transacties om de criminele herkomst van het vermogen te versluieren (*layering*).

⁷ Witwassen is zelfstandig strafbaar gesteld in de artikelen 420bis, 420bis.1, 420ter, 420quater, 420quater.1 en 420quinquies Wetboek van Strafrecht (WvSr).

⁸ Richtlijn (EU) 2018/1673 van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2018 inzake de strafrechtelijke bestrijding van het witwassen van geld.

⁹ Volledigheidshalve merkt het BFT op dat de genoemde activiteiten al vóór de implementatie van Richtlijn (EU) 2018/1673 golden als gronddelict voor witwassen.

¹⁰ Mr. J.L.S.M. Hillen, Schuurman & Jordens, integriteits- en anti-witwaswetgeving, 2004 derde druk, introductie bij de Wet Mot, pagina's 132 en 133.

In deze fase probeert de crimineel de herkomst van crimineel geld te verhullen door verschillende financiële transacties aan te gaan of op elkaar te stapelen. Bijvoorbeeld door veelvuldig gelden over te boeken, op te nemen, te splitsen of schijnleningen of schijncontracten aan te gaan. Door deze handelingen wordt de *paper trail* doorbroken.

3. Het integreren van het vermogen in de legale economie (*integration*).

In de integratiefase worden criminele gelden aangewend om bijvoorbeeld luxegoederen aan te schaffen. Het integreren van de criminele gelden in de legale economie kan zich ook uiten door bijvoorbeeld het aankopen en/of verkopen van aandelen of onroerend goed.

Voorbeelden van witwassen en van ongebruikelijke transacties vindt u [hier](#).

De meldingsplicht is laagdrempelig. Een instelling hoeft niet zelf vast te stellen of sprake is van witwassen in strafrechtelijke zin dan wel of de drie fasen van het witwasproces zijn vervuld. Voldoende is dat een instelling ongebruikelijke transacties vaststelt en meldt bij de Financiële inlichtingen eenheid Nederland (FIU-NL)¹¹.

Witwasmethoden en -dreigingen

In de [NRA witwassen](#) (2023)¹² worden witwasdreigingen beschreven. De grootste dreigingen op het terrein van witwassen zijn volgens de NRA:

18 grootste witwasdreigingen	Potentiële impact	Weerbaarheid
Crimineel ondergronds bankieren/hawala-bankieren	■■■■■	■■■■■
Laagdrempelig openen buitenlandse bankrekening	■■■■■	■■■■■
Handelsconstructies met goederen en/of diensten	■■■■■	■■■■■
(Ver)koop, (ver)huur of lease van grootwaardeproducten	■■■■■	■■■■■
Buitenlandse (offshore) structuren	■■■■■	■■■■■
Fysieke verplaatsing grote hoeveelheden contant geld en/of grootwaardeproducten	■■■■■	■■■■■
Minder transparante Nederlandse rechtsvormen	■■■■■	■■■■■
Professionele dienstverleners	■■■■■	■■■■■
Financiële cryptodiensten	■■■■■	■■■■■
Stromannen, katvangers en/of money mules	■■■■■	■■■■■
Payment Service Providers	■■■■■	■■■■■
Transacties naar/via/vanuit buitenlandse bankrekening	■■■■■	■■■■■
Commercieel vastgoed	■■■■■	■■■■■
Opknippen trustkantoor-dienstverlening	■■■■■	■■■■■
Particulier vastgoed	■■■■■	■■■■■
Vergunde geldtransactiekantoren	■■■■■	■■■■■
Girale transacties bij vergunde banken	■■■■■	■■■■■
Contante transacties/stortingen bij vergunde banken	■■■■■	■■■■■

Bron: Rijksoverheid - WODC

¹¹ Zie ook: ECLI:NL:CBB:2015:363.

¹² NRA staat voor National Risk Assessment. Deze wordt uitgevoerd door het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum van het ministerie van Justitie en Veiligheid (WODC).

FATF-rapport legal professionals

De FATF heeft in juni 2013 het [rapport](#) 'Money Laundering and Terrorist Financing Vulnerabilities of Legal Professionals' vastgesteld.¹³

Deze studie stelt vast dat juridische dienstverleners – waaronder notarissen – het risico lopen te worden gebruikt of misbruikt door criminelen die willen witwassen. Doel van het FATF-rapport is vast te stellen op welke wijze juridische dienstverleners betrokken kunnen worden bij witwassen. Daarnaast zijn er 42 indicatoren – zogenoemde rode vlaggen – vastgesteld. Deze rode vlaggen moeten juridische dienstverleners beter in staat stellen om praktijksituaties te herkennen en te voorkomen dat zij betrokken raken bij witwassen.

In het rapport worden onder meer de volgende witwasmethoden benoemd:

- misbruik van de derdengeldrekening;
- verrichten van vastgoedtransacties;
- oprichten van bedrijven of *trusts*;
- besturen van bedrijven of *trusts*;
- begeleiden van zaken van cliënten en het introduceren van cliënten bij derden.

2.3 Wat is financieren van terrorisme?

[Financieren van terrorisme](#) is in feite een verzamelnaam voor verschillende handelingen, die uiteindelijk tot doel hebben om terroristische activiteiten financieel mogelijk te maken.

Terrorisme wordt omschreven als het uit ideologische motieven (voorbereiden van het) plegen van op mensenlevens gericht geweld of het veroorzaken van maatschappij-ontwrichtende schade, met als doel (een deel van) de bevolking ernstige vrees aan te jagen, maatschappelijke veranderingen te bewerkstelligen en/of politieke besluitvorming te beïnvloeden.^{14 15}

In de NRA terrorismefinanciering (2023) worden de volgende vormen van terrorisme genoemd:

- religieus gemotiveerd terrorisme;
- rechts-extremistisch gemotiveerd terrorisme;
- links-extremistisch gemotiveerd terrorisme;
- nationalistisch en separatistisch gemotiveerd terrorisme; en
- *single-issue* gemotiveerd terrorisme.

Voor toepassing van de Wwft wordt als financieren van terrorisme beschouwd:

“hij die zich of een ander opzettelijk middelen of inlichtingen verschaft dan wel opzettelijk voorwerpen verzamelt, verwerft, voorhanden heeft of aan een ander verschaft, die geheel of gedeeltelijk, onmiddellijk of middellijk, dienen om geldelijke steun te verlenen aan het plegen van een terroristisch misdrijf of een misdrijf ter voorbereiding of vergemakkelijking van een terroristisch misdrijf.”¹⁶

¹³ Dit rapport van 2013 is tot de publicatiedatum van deze leidraad de meest recente versie.

¹⁴ Bron: AIVD.

¹⁵ In artikel 83 WvSr wordt aangegeven welke strafbare gedragingen worden aangemerkt als een terroristisch misdrijf. In artikel 421 WvSr is financieren van terrorisme strafbaar gesteld.

¹⁶ Artikel 421, lid 1, sub a WvSr.

Uit deze definitie blijkt dat al sprake is financieren van terrorisme indien de geldmiddelen en/of andere vermogensbestanddelen niet daadwerkelijk gebruikt worden om terroristische daden te plegen of deze zelfs geen direct verband houden met terroristische daden.

De meldingsplicht is laagdrempelig. Voor de meldingsplicht op grond van de Wwft is het niet nodig dat een instelling zelf vaststelt of daadwerkelijk sprake is van terrorisme. Voldoende is dat een instelling ongebruikelijke transacties vaststelt en meldt bij de FIU-NL.

Voorbeelden van financieren van terrorisme vindt u [hier](#).

In de [NRA terrorismefinanciering](#) (2023) worden dreigingen op het gebied van financieren van terrorisme beschreven. De grootste dreigingen op het terrein van het financieren van terrorisme zijn volgens de NRA:

12 grootste terrorismefinanciering-dreigingen	 Potentiële impact	 Weerbaarheid
Onvergunde betaaldienstverleners en hawala-bankieren	■ ■ ■ ■ ■	■ ■ ■ ■ ■
Laagdrempelig openen buitenlandse bankrekening	■ ■ ■ ■ ■	■ ■ ■ ■ ■
Fysieke verplaatsing grote hoeveelheden contant geld en/of grootwaardeproducten	■ ■ ■ ■ ■	■ ■ ■ ■ ■
Legaal verkregen eigen middelen	■ ■ ■ ■ ■	■ ■ ■ ■ ■
Financiële cryptodiensten	■ ■ ■ ■ ■	■ ■ ■ ■ ■
Middelen verkregen via andere criminaliteitsvorm dan fraude	■ ■ ■ ■ ■	■ ■ ■ ■ ■
Stichtingen met weinig transparantie over financiën en geen zelfregulering	■ ■ ■ ■ ■	■ ■ ■ ■ ■
Giften via betaalverzoeken en/of crowdfunding via sociale media	■ ■ ■ ■ ■	■ ■ ■ ■ ■
Internet betaaldiensten (Payment Service Providers)	■ ■ ■ ■ ■	■ ■ ■ ■ ■
Girale/contante transacties bij vergunde geldtransactie-kantoren	■ ■ ■ ■ ■	■ ■ ■ ■ ■
Middelen verkregen via horizontale/verticale fraude	■ ■ ■ ■ ■	■ ■ ■ ■ ■
Girale/contante transacties bij vergunde banken	■ ■ ■ ■ ■	■ ■ ■ ■ ■

Bron: Rijksoverheid - WODC

2.4 Verschil tussen witwassen en financieren van terrorisme

Het verschil tussen witwassen en financieren van terrorisme zit met name in de herkomst en de bestemming van het geld. Bij witwassen is de oorsprong van het geld per definitie illegaal en wordt gezocht naar een legale aanwending. Bij financieren van terrorisme is dit dikwijls omgekeerd. De middelen worden voor criminele doeleinden gebruikt, maar de herkomst kan legaal of illegaal zijn. Voor financieren van terroristische daden zal veelal van dezelfde kanalen gebruik worden gemaakt als bij witwassen het geval is.¹⁷

¹⁷ Tweede Kamer, vergaderjaar 2007-2008, 31238, nummer 3, pagina 2.

2.5 Wat is een transactie?

Een transactie volgens de Wwft is een handeling of samenstel van handelingen van of ten behoeve van een cliënt waarvan een instelling ten behoeve kader van haar dienstverlening aan die cliënt heeft kennisgenomen.

Een ongebruikelijke transactie valt onder de meldingsplicht als aan onderstaande twee voorwaarden is voldaan. Het gaat om een transactie:

- die een instelling ten behoeve van haar dienstverlening heeft waargenomen;
- ‘van of ten behoeve van een cliënt’.

Handelingen tussen derden waarbij de cliënt niet betrokken is, vallen niet onder het begrip transactie in de zin van de Wwft. Deze behoeven dus niet te worden gemeld, tenzij er sprake is van een transactie van of ten behoeve van de cliënt.

2.6 Beschikbare informatie Wwft

Het BFT verstrekt via zijn [website](#) voorlichting in het kader van de Wwft. Indien er na publicatiedatum van deze Specifieke leidraad wetswijzigingen of interpretatiewijzigingen¹⁸ zijn, zullen deze op de website van het BFT worden gepubliceerd.

De [Financial Action Task Force](#) (FATF)¹⁹ publiceert op haar website informatie over en aanbevelingen met betrekking tot witwassen en financieren van terrorisme.

Het [Anti Money Laundering Centre](#) (AMLC) publiceert op zijn website informatie met betrekking tot witwassen en witwastechnieken.

De [FIU-NL](#) verzendt diverse berichten aan relaties: *alerts*, instructies en kennis *updates*. Op de website van de FIU-NL is een toelichting opgenomen over het doen van meldingen van ongebruikelijke transacties en staan per meldersgroep casussen uit de praktijk.

Daarnaast zijn op de website van de FIU-NL diverse [witwastypologieën](#) opgenomen.

De Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) informeert haar leden over de verplichtingen in het kader van de Wwft alsmede over relevante jurisprudentie. Voor de praktijk zijn onder andere van belang:

- aandachtspunten aandelenoverdrachten en oprichting van rechtspersonen in verband met Wwft;
- aandachtspunten bij aandelenoverdrachten;
- checklist ABC-transacties;
- fraude-indicatoren bij aandelenoverdracht;
- KNB-handleiding Wwft;
- trends fraude rond oprichtingen een aandelenoverdracht;
- tips fraudepreventie rond oprichtingen vennootschappen;
- handvatten cliëntenonderzoek Wna²⁰ en Wwft;
- [notitie](#) ‘De poortwachtersrol en de invulling van de notariële onderzoeksplicht’ (BFT, 2019);
- handreiking notariaat (brochure KNB, BFT, OM en RIEC AA, juni 2022);
- Notitie corruptie (KNB/BFT, september 2023).

¹⁸ Interpretatiewijzigingen van het BFT die betrekking hebben op het notariaat worden via de KNB ook gedeeld via Notarisnet.

¹⁹ De FATF is een intergouvernementele organisatie. Het doel van de FATF is het voorkomen en het bestrijden van witwassen, de financiering van terrorisme en de financiering van massavernietigingswapens, om zo de integriteit van het internationale financiële stelsel te waarborgen. De FATF heeft hiertoe veertig standaarden vastgelegd. Landen worden geacht deze standaarden te implementeren in hun wet- en regelgeving en beleid.

²⁰ Wna: Wet op het notarisambt.

3. Toezicht Wwft

Het BFT is in artikel 1d, lid 1, letter c Wwft voor vrije beroepen aangewezen als toezichthouder op de naleving van de Wwft.

Voor deze Specifieke leidraad gaat het om toezicht op de beroepen zoals vermeld in artikel 1a, lid 4, letter d en letter e Wwft. Onder artikel 1a, lid 4 letter e Wwft vallen natuurlijke personen, rechtspersonen of vennootschappen die in de uitoefening van een aan dat van advocaat of (toegevoegd of kandidaat-) notaris gelijksoortig juridisch beroep of bedrijf werkzaamheden verrichten.

Veel werkzaamheden van de (toegevoegd of kandidaat-)notaris vallen onder de Wwft. Diensten op het gebied van vastgoed en ondernemingsrecht vallen over het algemeen onder de Wwft. Ook bij personen- en familierecht kan de Wwft van toepassing zijn.

Volgens artikel 1a, lid 4, letter d en letter e Wwft vallen de volgende beroepsactiviteiten onder de reikwijdte van deze wet:

- zelfstandig onafhankelijk beroeps- of bedrijfsmatig advies geven of bijstand verlenen bij:
 - het aan- of verkopen van registergoederen;
 - het beheren van geld, effecten, munten, muntbiljetten, edele metalen, edelstenen of andere waarden;
 - het oprichten of beheren van vennootschappen, rechtspersonen of soortgelijke lichamen als bedoeld in artikel 2, lid 1, letter b van de Algemene wet inzake rijksbelastingen (Awr) dan wel het organiseren van de inbreng die nodig is voor de oprichting, de exploitatie of het beheer daarvan;
 - het aan- of verkopen van aandelen in, of het geheel of gedeeltelijk aan- of verkopen dan wel overnemen van ondernemingen, vennootschappen, rechtspersonen of soortgelijke lichamen als bedoeld in artikel 2, lid 1, letter b Awr;
 - werkzaamheden op fiscaal gebied die vergelijkbaar zijn met de werkzaamheden van belastingadviseurs zoals benoemd in artikel 1a, lid 4 letter a Wwft;
 - het vestigen van een recht van hypotheek op een registergoed; of
- zelfstandig onafhankelijk beroeps- of bedrijfsmatig optreden in naam en voor rekening van een cliënt bij enigerlei financiële transactie of onroerende zaaktransactie.

Voor de uitleg van dit artikel is de wetsgeschiedenis van belang. De wetgeschiedenis hierover is beperkt. Voor de inhoud moeten we terug naar de inwerkingtreding van de Wwft in 2008 en naar het Uitvoeringsbesluit van 24 februari 2003²¹.

De vraag of de Wwft van toepassing is, dient altijd afhankelijk van de concrete feiten en omstandigheden te worden beoordeeld. Dat betekent dat de specifieke context van belang is. Hierna zullen enkele praktijkvoorbeelden worden behandeld. Deze niet-limitatieve voorbeelden zijn bedoeld als handvatten voor de praktijk.

Familierecht (in combinatie met registergoederenrecht)

Afwikkeling nalatenschap

De afwikkeling van een nalatenschap sec valt in beginsel niet onder de Wwft. Dit kan in bepaalde omstandigheden anders worden. Bijvoorbeeld als namens de erfgenamen een erfbelastingaangifte wordt

²¹ Staatsblad 2003, 94.

ingediend. In dat geval is sprake van fiscale werkzaamheden waarop de Wwft van toepassing is zoals genoemd in artikel 1a, lid 4, letter d, sub 1 onderdeel v Wwft.

Onder deze fiscale werkzaamheden kan ook vallen het adviseren over het vaststellen van een rente tussen de langstlevende ouder en de kinderen (optimaliseren van de rente).

Andere voorbeelden zijn:

- Het vestigen van een recht van hypotheek op een registergoed (artikel 1a, lid 4, letter d, sub 1, onderdeel vi Wwft) dat tot de nalatenschap behoort. Bijvoorbeeld om het erfdeel van de overige deelgenoten te kunnen voldoen als het registergoed door één van de erfgenamen wordt overgenomen;
- Wanneer de nalatenschap een onderneming bevat, valt het adviseren bij het overnemen van deze onderneming door één van de erfgenamen onder de Wwft;
- Als uit de nalatenschap een registergoed of aandelenpakket wordt verkocht en geleverd, om bijvoorbeeld schulden van de nalatenschap te voldoen, dan is de Wwft ook van toepassing op deze transactie.

Beheren van boedelgelden

De vraag is of het beheren van boedelgelden kwalificeert als het beheren van gelden als bedoeld in artikel 1a, lid 4, letter d, sub 1, onderdeel ii Wwft. Blijkens de wetgeschiedenis geldt dat alleen als het beheren van boedelgelden als zelfstandige dienst wordt verleend, de Wwft van toepassing is. Het beheren van boedelgelden door een notaris is vaak onderdeel van een grotere dienst, namelijk het afwikkelen van een nalatenschap of het zijn van executeur. In de praktijk zal derhalve de Wwft niet van toepassing zijn bij het beheren van boedelgelden.

Verdeling gemeenschappelijk eigendom

Het opmaken van een akte van verdeling ten aanzien van gemeenschappelijke eigendom (bijvoorbeeld na een echtscheiding, verbreking van een samenwoning of bij verdeling van een nalatenschap) is in beginsel geen Wwft-plichtige dienst. Ook niet als het een verdeling van een registergoed, bijvoorbeeld een woning, betreft. Een verdeling kwalificeert als een overgang²² en niet als het aan- of verkopen van een registergoed zoals bedoeld in artikel 1a, lid 4, letter d, sub 1, onderdeel i Wwft.

De Wwft kan in bepaalde gevallen wel van toepassing worden. Wij nemen de verdeling van een woning na een echtscheiding als voorbeeld. De Wwft wordt wel van toepassing als bijvoorbeeld:

- de ex-echtgenoten besluiten de woning te verkopen aan een derde en de verkoopopbrengst onderling verdelen (artikel 1a, lid 4, letter d, sub 1, onderdeel i Wwft). Op deze aan- en verkoop is de Wwft wel van toepassing;
- één van de ex-echtgenoten in de woning blijft wonen en daarom een nieuwe hypothecaire geldlening aangaat. In dat geval wordt een nieuw hypotheekrecht op de woning gevestigd (artikel 1a, lid 4, letter d, sub 1, onderdeel vi Wwft). Op de vestiging van het nieuwe hypotheekrecht is de Wwft wel van toepassing.

²² Artikel 3:186, lid 1 Burgerlijk Wetboek.

Ondernemingsrecht

Aandelenuitgifte

Aandelen kunnen gedurende het bestaan van de vennootschap ontstaan. Na de oprichting kunnen nieuwe aandelen worden gecreëerd door middel van uitgifte (ook wel: emissie of plaatsing). In dit voorbeeld wordt de uitgifte van aandelen op naam nader uitgewerkt.

De uitgifte van aandelen op naam geschiedt door een meerzijdige rechtshandeling tussen de vennootschap enerzijds en de nemer van het aandeel anderzijds. Deze uitgifte van aandelen op naam vereist een daartoe bestemde notariële akte. Het aandeel ontstaat met deze uitgifte. De uitgifte van aandelen valt onder artikel 1a lid 4 sub d onder 1 iv Wwft en betreft derhalve een Wwft-plichtige dienst.

Afstempelen van aandelen

Het afstempelen van aandelen is het verlagen van de nominale waarde van de aandelen (een vorm van kapitaalvermindering). Dit geschiedt middels een notariële akte van statutenwijziging. De afstempeling van aandelen sec is geen Wwft-plichtige dienst.

Intrekking van aandelen

Het intrekken van aandelen is een andere vorm van kapitaalvermindering. Dit kan geschieden bij aandeelhoudersbesluit. Bij deze variant is geen notariële tussenkomst vereist. Er is geen sprake van aan- en verkoop van aandelen. In de praktijk verzoeken ondernemingen in dit soort gevallen om de bijstand van een notaris. Indien het gaat om het intrekken van aandelen sec, is geen sprake van een Wwft-plichtige dienst voor de notaris.

Inkoop van aandelen

Het inkopen van aandelen wordt geëffectueerd middels een notariële akte van levering van aandelen. Het inkopen van aandelen valt onder artikel 1a, lid 4, sub d, onder 1, onderdeel iv Wwft en betreft derhalve een Wwft-plichtige dienst.

Vestiging pandrecht op aandelen

Anders dan het vestigen van een recht van hypotheek, wordt het vestigen van een pandrecht niet genoemd in artikel 1a, lid 4, letter d Wwft. Het vestigen van een pandrecht op aandelen is geen Wwft-plichtige dienst.

Overige dienstverlening

Opstellen geldleningsovereenkomst

Partijen komen bij de notaris voor het opstellen van een (notariële) geldleningsovereenkomst. In het kader van de onderzoeksplicht ligt het in de rede dat de notaris vragen stelt over de context en het oogmerk van deze geldleningsovereenkomst.

Het opmaken van een notariële geldleningsovereenkomst sec valt in beginsel niet onder de Wwft. Dit kan anders worden als de geldleningsovereenkomst wordt opgesteld in het kader van:

- de overdracht van een registergoed (bijvoorbeeld een deel van de koopsom wordt schuldig gebleven middels een lening al dan niet met hypothecaire zekerheid);
- het (gedeeltelijk) schuldig blijven van een koopsom bij een bedrijfsovername of aandelenpakket.

Legalisatie handtekening

De legalisatie van een handtekening houdt in dat een notaris op het aangeboden stuk of op een daaraan aangehecht stuk, een door hem gedagtekende en ondertekende verklaring stelt waarin hij de echtheid van de handtekening bevestigt.²³ De legalisatie van een handtekening is geen Wwft-plichtige dienst. Een notaris zal in de praktijk echter wel de identiteit vaststellen van de persoon die de handtekening zet en de identiteit verifiëren (door bijvoorbeeld een WID-scanner te gebruiken om het legitimatiebewijs te controleren).

Bij twijfel over of een bepaalde dienst wel of geen Wwft-plichtige dienst is, neem contact op met de KNB en/of het BFT.

Vrijstelling Wwft

Wanneer een (toegevoegd of kandidaat-)notaris of een overig juridisch dienstverlener soortgelijke diensten verleent als een belastingadviseur, geldt dat hij **niet** onder de reikwijdte van de Wwft valt wanneer werkzaamheden voor een cliënt worden verricht:

- die zien op het bepalen van de rechtspositie van die cliënt;
- zijn vertegenwoordiging en verdediging in rechte;
- het geven van advies voor, na en tijdens een rechtsgeding; of
- het instellen of vermijden van een rechtsgeding.

Bepalen van de rechtspositie gebeurt normaal gesproken tijdens het eerste (verkenkend) gesprek. Tijdens dit gesprek geldt de Wwft nog niet. In complexe gevallen kan het echter meer tijd en analyse kosten om te bepalen welke dienstverlening nodig is. Dit kan leiden tot een opdracht die volgt op het verkennend gesprek. Als deze opdracht samenhangt met het bepalen van de rechtspositie, dan is de Wwft nog steeds niet van toepassing. Wanneer duidelijk is welke werkzaamheden voor de cliënt moeten worden verricht, moet een instelling opnieuw bepalen of deze onder de vrijstelling van de Wwft vallen.

Het is van belang dat een instelling zich ervan bewust is dat voor eventuele andere dienstverlening voor deze cliënt de Wwft-verplichtingen *wel* kunnen gelden.

4. Risicobeleid en -management

4.1 Algemeen

Bepaalde typen cliënten of producten kunnen een inherent verhoogd integriteitsrisico met zich meebrengen. Die verhoogde inherente risico's kunnen door het nemen van maatregelen worden gemitigeerd. De Wwft gaat derhalve uit van een risicogebaseerde benadering: een instelling moet de procedures afstemmen op de eigen Wwft-risico's. Dit betekent dat de intensiteit van de (mitigerende) werkzaamheden afhankelijk is van de risico-inschatting: hoe hoger de risico's des te meer inspanning van een instelling wordt verwacht om die risico's te mitigeren. Het is belangrijk dat instellingen richtlijnen opstellen om te ondersteunen bij risico-inschatting.

In de Algemene leidraad is expliciet genoemd dat de Wwft **niet** met zich meebrengt dat cliënten met inherent hoge risico's categoriaal geweigerd mogen worden. Uiteraard mag een instelling zelf bepalen welke cliënten zij accepteert op basis van haar cliëntacceptatie en risicobeleid. Dit kan ertoe leiden dat een instelling besluit cliënten met een inherent verhoogd risico wel te bedienen. Het is een eigen

²³ Artikel 52, lid 2 Wna.

verantwoordelijkheid van een instelling om een inschatting te maken van de relevante risico's en daar vervolgens voldoende mitigerende maatregelen tegenover te stellen.

In het kader van de Wwft kan onderscheid gemaakt worden tussen risicobeleid en risicomanagement. Een instelling beschikt over het algemeen over eigen regels ten aanzien van welke cliënten wel en welke cliënten niet geaccepteerd worden. Dit is onderdeel van het risicobeleid.

Voor de notaris geldt daarnaast nog de ministerieplicht op grond van artikel 21 Wna. Dit betekent dat een notaris in beginsel verplicht is zijn ministerie te verlenen, behoudens in die gevallen waarbij een notaris zijn diensten weigert c.q. moet weigeren. Dit betekent dat een notaris bij gerede twijfel aan de goede bedoelingen van zijn cliënt verplicht is zijn diensten te weigeren, althans zich eerst door nader onderzoek dient te overtuigen van het geoorloofde karakter ervan.²⁴

Dit kan er bijvoorbeeld toe leiden dat uiteindelijk een cliënt of transactie een hoger risico oplevert. In dergelijke gevallen dient de notaris aanvullende maatregelen te nemen om deze hogere risico's te beheersen. Dit is onderdeel van het risicomanagement.

De Algemene leidraad benadrukt dat het in alle gevallen van belang is dat de risicoselectie van instellingen op non-discriminatoire gronden plaatsvindt.

4.2 Vaststelling en beheersing van de risico's

De Wwft schrijft voor dat instellingen een schriftelijk risicobeleid opstellen en actueel houden. Een **schriftelijk** risicobeleid is dus altijd verplicht. Het is van belang het risicobeleid af te stemmen op de eigen organisatie en cliëntenportefeuille. Het is denkbaar dat instellingen risico's in vergelijkbare gevallen verschillend inschatten²⁵.

Het risicobeleid houdt in dat instellingen gedragslijnen, procedures²⁶ en maatregelen opstellen. Zij moeten ten minste voldoen aan de eisen die de Wwft stelt op het gebied van:

- risicomanagement;
- cliëntenonderzoek;
- meldingsplicht ongebruikelijke transacties;
- bewaren van bewijsstukken; en
- opleiding en *screening*.

De gedragslijnen, procedures en maatregelen moeten door een beleidsbepaler worden goedgekeurd.

Het BFT vindt het risicobeleid en -management van groot belang voor de correcte naleving van de Wwft. Volgens het BFT moet het risicobeleid en -management in ieder geval voldoen aan de volgende vereisten:

- risicobeleid en -management zijn opgesteld op basis van de meest recente Wwft, worden regelmatig geactualiseerd en zijn voldoende concreet en uitvoerbaar;
- het risicobeleid geeft inzicht in risicovolle cliënten en transacties, zowel ten tijde van het aangaan van de cliëntrelatie als gedurende de cliëntrelatie;
- het risicobeleid moet laten zien wanneer sprake is van een hoger risico op witwassen en/of financieren van terrorisme;

²⁴ Tweede Kamer, vergaderjaar 2009-2010, 32250, nummer 3, pagina 20.

²⁵ Bijvoorbeeld de overdracht van vastgoed in Amsterdam met Amsterdamse kopers en verkopers zal voor een Amsterdamse notaris niet als hoog risico worden gezien. Deze transactie kan anders worden beoordeeld door een notaris van buiten de regio zonder dat duidelijk is waarom partijen bij deze notaris komen.

²⁶ In bijlage 2 bij de Specifieke leidraad is een 10-stappenplan Wwft opgenomen.

- het risicobeleid moet laten zien welke maatregelen een instelling moet nemen om deze risico's te beheersen;
- het risicomanagement bevat handvatten voor de medewerkers van de instelling om een hoger risico te beheersen.

Bij de risicobeoordeling moet een instelling in ieder geval rekening houden met de volgende risicofactoren:

- het type cliënt;
- het type product;
- de dienst of de transactie waarbij de cliënt betrokken is;
- de leveringskanalen waarvan de cliënt gebruik maakt; en
- de landen of regio's waarmee de cliënt zaken doet.

Er wordt van een instelling verwacht dat zij per cliënt/transactie de risico's op witwassen en/of financieren van terrorisme beoordeelt en de uitkomsten vastlegt. De Wwft vraagt van instellingen dat zij onder meer gebruik maken van de meest recente versies van de [supranationale risicobeoordeling](#)²⁷ en de NRA's witwassen en terrorismefinanciering. Ook de KNB Handleiding Wwft kan behulpzaam zijn bij het opstellen van een risicobeleid.

Nadat een instelling de risico's in kaart heeft gebracht, moet zij maatregelen treffen om de risico's te beheersen. Dat betekent – in lijn met de monitoringsverplichting – een voortdurende controle en nagaan of de toegepaste maatregelen effectief zijn. Als de risico's te groot zijn en deze niet adequaat beheerst kunnen worden, kan dit betekenen dat een instelling afscheid moet nemen van een cliënt.

Voor maatregelen die getroffen kunnen worden, wordt verwezen naar de FATF *Risk Based Approach for legal professionals*. Ook kunnen instellingen de handreikingen gebruiken die de KNB zelf beschikbaar heeft gesteld om aanvullende vragen te stellen en aanvullend onderzoek te doen. Een juist risicomanagement betekent dat aanvullende maatregelen genomen worden om de geïdentificeerde risico's te beheersen.

5. Audit- en compliancefunctie

5.1 Algemeen

Een instelling kan verschillende niveaus hebben waarin de compliance van wet- en regelgeving wordt geborgd, ook wel *three lines of defence* genoemd.

De **eerste lijn** wordt gevormd door de medewerkers die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de dienstverlening en het internecontrolesysteem dat deze medewerkers toepassen. Bijvoorbeeld procedures die medewerkers toepassen voor het vaststellen van de identiteit van (potentiële) cliënten en het verifiëren daarvan.

De **tweede lijn** is de compliancefunctie. Deze monitort of in de dagelijkse praktijk van een instelling gehandeld wordt volgens de interne procedures, maatregelen en afspraken én volgens de wettelijke voorschriften.

²⁷ Het 'Verslag van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad over de beoordeling van risico's op het gebied van witwassen en terrorismefinanciering die van invloed zijn op de interne markt en verband houden met grensoverschrijdende activiteiten' (2022) is een publicatie van de Europese Commissie.

De **derde lijn** is de auditfunctie. Deze is belast met de periodieke beoordeling van de effectiviteit van de organisatie-inrichting, de in de bedrijfsprocessen van de instelling geïntegreerde procedures en maatregelen én de compliancefunctie.

De compliancefunctie is gericht op het controleren van de naleving van de Wwft-verplichtingen, waaronder het doen van meldingen bij de FIU-NL. De auditfunctie controleert de naleving van de uitgevoerde compliancefunctie.

Het *three lines of defence*-model draagt bij aan een effectieve risicobeheersing van de (met name) grotere organisatie.

Compliancefunctie

De compliancefunctie dient op onafhankelijke en effectieve wijze te worden uitgevoerd. In beginsel betekent dit dat de personen die betrokken zijn bij de uitoefening van de compliancefunctie, niet betrokken zijn bij de activiteiten waarop zij toezicht houden.²⁸ Deze functiescheiding is belangrijk om een effectieve naleving te bevorderen.

Auditfunctie

De auditfunctie moet onafhankelijk zijn. In beginsel betekent dit dat de personen die betrokken zijn bij de uitoefening van de auditfunctie, niet betrokken zijn bij de activiteiten waarop zij toezicht houden. Dus niet betrokken bij compliance en evenmin in het primaire proces.

Een instelling kan ervoor kiezen de compliancefunctie en de auditfunctie (geheel of gedeeltelijk) uit te besteden. Dit is niet verplicht. De auditfunctie kan ook worden vervuld door een *internal auditor*.

5.2 Wanneer verplicht?

De invoering van de onafhankelijke compliance- en auditfunctie wordt voor Wwft-instellingen verplicht gesteld voor zover passend bij de aard en omvang van de instelling²⁹. Volgens artikel 2d, lid 1 Wwft geldt deze verplichting alleen indien het dagelijks beleid van de Wwft-instelling wordt bepaald door twee personen of meer.

De Wwft-toezichthouders kunnen een handreiking geven ter ondersteuning.³⁰ Een redelijke wetstoepassing brengt mee in ieder geval een compliance- en auditfunctie verplicht te stellen bij ondernemingen die op grond van de Wet op de ondernemingsraden (WOR) verplicht zijn een ondernemingsraad te hebben. Doorgaans geldt dit met een totaal personeelsbestand vanaf 50 werknemers³¹.

Van een instelling wordt verwacht dat zij in ieder geval jaarlijks de compliancefunctie invult. De intensiteit van de invulling van de auditfunctie moet worden afgestemd op het risicoprofiel van de instelling.³² Als er aanwijzingen zijn dat de compliancefunctie niet goed functioneert, kan dit aanleiding zijn de auditfunctie frequenter in te zetten. Voor instellingen die uit andere hoofde over een auditfunctie beschikken, bestaat de mogelijkheid om de Wwft-verplichtingen in hun *audits* op te nemen.

²⁸ Tweede Kamer, vergaderjaar 2017-2018, 34808, nummer 3, pagina 44.

In uitzonderingsgevallen kan het voorkomen dat de compliance officer zelf ook betrokken is bij de uitvoering van de primaire werkzaamheden. Als er Wwft-compliance issues spelen bij zijn eigen cliënt dient er overleg plaats te vinden met een plaatsvervangend compliance officer die niet zelf betrokken is bij het dossier om de onafhankelijkheid van de compliancefunctie te borgen.

²⁹ Artikel 2d Wwft.

³⁰ Tweede Kamer, vergaderjaar 2017-2018, 34808, nummer 6, pagina 44.

³¹ Het BFT adviseert instellingen een vaste peildatum aan te houden, bijvoorbeeld 1 januari van enig jaar.

³² Tweede Kamer, vergaderjaar 2017-2018, 34808, nummer 3, pagina 45.

In de praktijk komt het voor dat er samenwerkingsverbanden bestaan tussen bijvoorbeeld notarissen en advocaten of notarissen en belastingadviseurs. Als het samenwerkingsverband een personeelsbestand heeft vanaf 50 werknemers is een compliance- en auditfunctie verplicht.

Gelet op de *aard* van de onderneming kan ook bij instellingen met minder dan 50 werknemers een compliance- en auditfunctie verplicht zijn. Indien uit het risicobeleid van een instelling blijkt dat deze voor meer dan 75% cliënten of transacties heeft met een hoogrisicoprofiel, is de instelling verplicht een compliance- en auditfunctie in te richten. Als voorbeeld geldt een klein notariskantoor dat zich grotendeels bezighoudt met oprichten van vennootschappen of overdracht van aandelen voor cliënten ten behoeve van trustkantoren. Dit zal naar verwachting in de praktijk niet vaak voorkomen.

5.3 Beoordelingskader compliance- en auditfunctie

5.3.1 Randvoorwaarden

Voor een effectieve invulling van de compliance- en auditfunctie is het van belang dat de personen die deze functies vervullen over voldoende deskundigheid, autoriteit en middelen beschikken en toegang hebben tot alle noodzakelijke informatie.

5.3.2 Inhoud Wwft-compliancefunctie

Bij het inrichten van de Wwft-compliancefunctie kan onder meer worden gedacht aan:

- controleren van Wwft-kantoorprocedures;
- betrokkenheid bij cliëntacceptatie, met name bij integriteitsrisico's van (potentiële) cliënten van de instelling.
Voorbeelden zijn belastingontduiking en andere vormen van (fiscale) fraude, het ontwijken van sanctiewetgeving, witwaspraktijken of terrorismefinanciering;
- rapporteren van bevindingen aan het bestuur van de instelling (bijvoorbeeld over aantal meldingen, risicovolle dossiers);
- actieve betrokkenheid bij het Wwft-risicobeleid en -management;
- actieve controlerende rol bij de dienstverlening aan hoogrisicocliënten;
- op peil houden van kennis van de Wwft van de betreffende medewerkers. Bijvoorbeeld door het verzorgen van interne cursussen en uitleg van wetgeving aan medewerkers;
- informeren van medewerkers over interne normen, kantoorprocedures en maatregelen;
- verstrekken van advies aan medewerkers of in bepaalde gevallen een transactie als ongebruikelijk moet worden aangemerkt;
- zorgen voor de meldingen van ongebruikelijke transacties aan de FIU-NL. Indien van melding wordt afgezien, worden de overwegingen hiervan schriftelijk vastgelegd en bijgehouden;
- fungeren als aanspreekpunt voor toezichthouders in geval van vragen of onderzoeken.

5.3.3 Inhoud Wwft-auditfunctie

Bij het inrichten van de Wwft-auditfunctie kan onder meer worden gedacht aan:

- beoordelen van de effectiviteit van de organisatie-inrichting;
- beoordelen van de effectiviteit en volledigheid van de bedrijfsprocessen en kantoorprocedures;
- beoordelen van de effectiviteit van de compliancefunctie, door in individuele gevallen na te gaan of de compliance officer zijn taak adequaat heeft ingevuld.
Voorbeeld: controleren of de door compliance officer gedane meldingen volledig en juist zijn en of in bepaalde gevallen terecht van een melding is afgezien;
- rapporteren van bevindingen, waaronder eventuele gesignaleerde tekortkomingen of gebreken in de naleving, aan het bestuur van de instelling.

6. Training, opleiding en kwalificatie

6.1 Opleidingsverplichting

Voor een goede invulling van de poortwachtersrol is het van groot belang dat een instelling voldoet aan de opleidingsverplichting van artikel 35 Wwft. Een instelling moet zorg dragen dat haar medewerkers en de dagelijks beleidsbepalers bekend zijn met de bepalingen van de Wwft. Om de ontwikkelingen te kunnen volgen en het bewustzijn blijvend te bevorderen, is een opleiding niet eenmalig, maar wordt deze periodiek (regelmatig) aangeboden. De opleidingen moeten worden afgestemd op:

- de omvang van het kantoor;
- de aangeboden dienstverlening; en
- de risico-inschatting van de cliëntenportefeuille.

Een instelling moet een cliëntenonderzoek goed en volledig kunnen uitvoeren. Daarnaast moeten de medewerkers en de dagelijkse beleidsbepalers van de instelling op de hoogte zijn én blijven van mogelijke (nieuwe) vormen van witwassen en financieren van terrorisme, zodat ongebruikelijke transacties kunnen worden herkend.

Om opleidingen zo effectief mogelijk in te richten, is het van belang om het aanbod toe te spitsen op de verschillende functies binnen de instelling. Zo zal de inhoud, diepgang en frequentie afhankelijk zijn van de functie die de medewerker bekleedt. Bijvoorbeeld:

- de verantwoordelijke voor de compliancefunctie volgt aanvullende, diepgaandere opleidingen om op de hoogte te blijven van ontwikkelingen inzake wet- en regelgeving en witwas- en terrorismefinancieringsrisico's.
- de dagelijks beleidsbepalers krijgen voldoende opleidingen om hun (eind)verantwoordelijkheid voor de naleving van de Wwft te kunnen dragen.

De invulling van de opleidingsverplichting is een open norm. Dit betekent dat de opleidingsverplichting bijvoorbeeld kan worden ingevuld via (een combinatie van) gecertificeerde trainingen, (*in-house*) trainingen, (online) cursussen, vaktechnisch overleg en bestudering van leidraden en richtsnoeren. Het is aan te raden dat een instelling in een opleidingsplan vastlegt hoe door de verschillende functies binnen de organisatie dan wel de verschillende medewerkers aan de opleidingsverplichting zal worden voldaan.

Het alleen regelmatig bespreken van concrete Wwft-gerelateerde zaken tijdens het werkoverleg kan niet als periodieke opleiding in de zin van artikel 35 Wwft worden beschouwd.³³

Het is aan de instelling om aan te tonen dat concreet aan de opleidingsverplichting is voldaan. Een adequate vastlegging van het aanbod, de gevolgde trainingen, de frequentie en de personen die opleidingen volgen, stelt een instelling in staat om het kennisniveau binnen de organisatie doorlopend vast te stellen, te monitoren en daarop in te spelen.

6.2 Doorlichtingsverplichting

Met ingang van 15 oktober 2020 moet een instelling volgens artikel 35 Wwft zorgen dat haar medewerkers en dagelijks beleidsbepalers, worden doorgelicht ('gescreend'). Volgens de memorie van toelichting bij de wijziging van de Wwft heeft het *screenen* betrekking op het risico dat een instelling

³³ Zie ook: ECLI:NL:CBB:2020:120.

wordt misbruikt voor witwassen en/of financieren van terrorisme. De *screening* moet worden afgestemd op de taken van de medewerker of beleidsbepaler en de risico's, aard en omvang van de instelling.

De FATF geeft in haar aanbevelingen aan dat een instelling adequate 'screening-procedures' moet hebben om zich te verzekeren van hoge standaarden bij het aanstellen van (nieuwe) werknemers.

De screeningsautoriteit Justis heeft een [brochure](#) uitgegeven die handvatten biedt.

Voorbeelden van werkzaamheden die een instelling kan uitvoeren, zijn:

- identiteitscontrole op basis van origineel identiteitsbewijs;
- verkrijgen kopie bankpas;
- *pre-employment screening* en *in-employment screening* (eventueel aangevuld met beoordelingsgesprekken of periodieke evaluatiegesprekken);
- integriteitsvragenlijst;
- opgave van (neven)functies;
- implementeren van een *code of conduct*;
- (periodiek) opvragen Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG);
- bestuderen cv en referenties over minimaal de afgelopen drie jaar nagaan;
- controle van diploma's en cijferlijsten op basis van originele documenten;
- opzoeken van informatie via internet;
- toetsen of medewerker of beleidsbepaler is opgenomen in sanctielijsten, met name de [Nederlandse](#), [Europese](#) en [VN](#)-sanctielijsten;
- toetsen of medewerker of beleidsbepaler een PEP is.

Het is van belang dat een instelling beheersmaatregelen treft wanneer zij naar aanleiding van de screening een hoger risico heeft geconstateerd.

7. Cliëntenonderzoek

7.1 Algemeen

De Wwft bepaalt alleen wat het resultaat van het cliëntenonderzoek moet zijn. De Wwft stelt wel enkele voorwaarden aan het cliëntenonderzoek. Die voorwaarden zijn voornamelijk gericht op het beoogde doel (*principle based*). Bij een cliëntenonderzoek geldt voor de instelling een **resultaatverplichting**: de instelling moet alle aspecten van het cliëntenonderzoek met voldoende resultaat afronden.

Het cliëntenonderzoek is in de Algemene leidraad uitvoerig besproken. In deze Specifieke leidraad worden in aanvulling hierop enkele aandachtspunten besproken.

7.2 Verplichtingen cliëntenonderzoek

7.2.1 Inhoud en verplichtingen van het cliëntenonderzoek

Het cliëntenonderzoek moet aantoonbaar zijn afgestemd op de risicogevoeligheid voor witwassen of financieren van terrorisme van het type cliënt, zakelijke relatie, product of transactie.

Het (standaard) cliëntenonderzoek moet bestaan uit onder meer de volgende werkzaamheden:

- cliënt identificeren en zijn identiteit verifiëren aan de hand van een daartoe bestemd document;
- in kaart brengen én begrijpen van eigendom- en zeggenschapsstructuur van de cliënt;
- indien de cliënt een niet-natuurlijk persoon is, identificeren van de uiteindelijk belanghebbende (UBO) bij de verleende dienst en redelijke maatregelen nemen zijn identiteit te verifiëren;

- doel en beoogde aard van de zakelijke relatie vaststellen;
- monitoring (voortdurend volgen) van het risicoprofiel op basis van een eigen risicobeleid;
- de hiermee samenhangende gegevens vastleggen en bewaren in een dossier gedurende vijf jaar na de transactie of het beëindigen van de cliëntrelatie, tenzij wettelijk voorschrift anders bepaalt.

Bovenstaande werkzaamheden moeten altijd worden uitgevoerd. Er bestaat op dit punt dus geen verschil tussen vereenvoudigd, normaal en verscherpt cliëntenonderzoek. Alleen de mate van diepgang verschilt. Voor verscherpt cliëntenonderzoek zijn er extra eisen (zie paragraaf 7.4).

Hoofregel is dat een instelling vóór aanvang van de dienstverlening de cliënt (en de eventuele UBO) identificeert en de identiteit van de cliënt (in persoon) verifieert. Het tijdig verifiëren geldt tevens voor de identiteit van de UBO. De mate van intensiteit van de verificatie van de UBO kan worden afgestemd op het risico van de cliënt of transactie. De verificatie van de identiteit van de UBO hoeft niet in alle gevallen in persoon plaats te vinden.

Op grond van artikel 4, lid 5 Wwft kan een (toegevoegd of kandidaat-)notaris de identiteit van de cliënt en, indien van toepassing, van de UBO uiterlijk op het moment van het verlijden van de akte verifiëren.

7.2.2 Cliënt identificeren en zijn identiteit verifiëren

7.2.2.1 Gegevens uit betrouwbare en onafhankelijke bron

Een instelling moet de identiteit van de cliënt vaststellen en verifiëren. Bij de identificatie verstrekt de cliënt gegevens over zijn identiteit. Bij de verificatie dient een instelling te verifiëren of de door de cliënt verstrekte identiteit overeenkomt met zijn werkelijke identiteit.

Verificatie van de identiteit moet plaatsvinden aan de hand van documenten, gegevens of inlichtingen uit betrouwbare en onafhankelijke bron³⁴. Uitzondering hierop is een instelling die gebruik maakt van de mogelijkheden die de Wwft biedt om het cliëntenonderzoek door een derde te laten uitvoeren of het cliëntenonderzoek van een andere Wwft-instelling over te nemen³⁵.

7.2.2.2 Noodzakelijke gegevens verificatie

Voor de vastlegging van verificatiegegevens geldt het volgende. Hoewel een instelling op grond van de Wwft een kopie identiteitsbewijs mag vastleggen, is het voor het correct naleven van de Wwft niet noodzakelijk dat een instelling een kopie van een identiteitsbewijs in het (cliënten)dossier heeft³⁶. De instelling moet echter wel beschikken over de noodzakelijke gegevens³⁷:

Wat/Wie	Welke gegevens / documenten
Natuurlijke personen (geen UBO)	– Geslachtsnaam, voornaam, geboortedatum, adres en woonplaats, of een document met persoon identificerend nummer (en waarmee verificatie van de identiteit heeft plaatsgevonden); en – Aard, nummer, datum en plaats van de uitgifte van document waarmee identiteit is geverifieerd. – Indien de cliënt wordt vertegenwoordigd door een natuurlijk persoon: plaats van vestiging van de cliënt + bovenstaande gegevens van die natuurlijk persoon.
Natuurlijke personen, wel UBO	– Identiteit van de UBO (d.w.z. ten minste geslachtsnaam en voornamen); en – De gegevens en documenten die zijn vergaard op basis van de genomen redelijke maatregelen om de identiteit van de UBO te verifiëren.

³⁴ Artikel 11 Wwft. Zie ook artikel 4, lid 1 Uitvoeringsregeling Wwft voor een overzicht van documenten die hiervoor gebruikt kunnen worden.

³⁵ Artikel 10 Wwft respectievelijk artikel 5, lid 1, letter a, Wwft.

³⁶ Uiteraard gelden ook de verplichtingen uit hoofde van de Wna en de vereisten die de Kamer van Koophandel stelt bij opgave van het UBO-register.

³⁷ Artikel 33 Wwft.

Wat/Wie	Welke gegevens / documenten
Vennootschappen of andere juridische entiteiten	– Rechtsvorm, statutaire naam, handelsnaam, adres met huisnummer, postcode, plaats van vestiging en land van statutaire zetel. – Indien van toepassing: registratienummer bij Kamer van Koophandel en wijze waarop identiteit is geverifieerd. – Geslachtsnaam, voornamen en geboortedatum van degenen die voor de vennootschap of juridische entiteit optreden.
Trust of andere juridische constructies	– Doel en aard van de trust of andere juridische constructie; en – Het recht waardoor de trust of andere juridische constructie wordt beheerst.

Bron: Algemene leidraad

7.2.2.3 Identificeren en verifiëren op afstand en digitaal identificeren³⁸

Een instelling kan de identiteit van cliënten in voorkomende gevallen op afstand verifiëren. De Wwft schrijft voor dat verificatie dient plaats te vinden op grond van “voldoende betrouwbare middelen”. Bijvoorbeeld een eID-middel³⁹ of met behulp van tweezijdige audiovisuele hulpmiddelen (bijvoorbeeld een digitale spreekkamer, MS Teams, Skype, Facetime).

Verificatie op afstand is mogelijk met een eID-middel met een betrouwbaarheidsniveau substantieel of hoog.⁴⁰ Wanneer geen sprake is van een betrouwbaarheidsniveau substantieel of hoog is de vraag of middelen voldoende betrouwbaar worden geacht volgens het BFT afhankelijk van het risico op witwassen en/of financieren van terrorisme. Het BFT is van oordeel dat enkel voor cliënten met weinig risico op witwassen en/of financieren van terrorisme de verificatie van de identiteit van cliënt op afstand kan plaatsvinden wanneer geen sprake is van een eID-middel met een betrouwbaarheidsniveau substantieel of hoog.

Wanneer gebruik wordt gemaakt van tweezijdige audiovisuele communicatiemiddelen vergelijkt de instelling het ontvangen kopie ID-bewijs met de cliënt en het op beeld getoonde originele ID-bewijs. Het BFT raadt aan om van dit gesprek een goede vastlegging te maken. Voorgaande kan worden aangevuld met een € 0,01-overboeking door de cliënt⁴¹.

Voor cliënten met een gemiddeld of hoger risico op witwassen en/of financieren van terrorisme biedt de Wwft naar het oordeel van het BFT op dit moment geen mogelijkheden voor verificatie van de identiteit middels een eID-middel met betrouwbaarheidsniveau laag of tweezijdige audiovisuele communicatiemiddelen.

Het BFT wijst hierbij op het belang van de juiste risicoclassificatie van de cliënt.

³⁸ Ten behoeve van het digitaal oprichten van een besloten vennootschap.

³⁹ In de eIDAS-verordening (Verordening (EU) 910/2014) zijn drie betrouwbaarheidsniveaus bepaald: laag, substantieel en hoog. Een eID-middel is voldoende betrouwbaar wanneer deze voldoet aan het betrouwbaarheidsniveau substantieel of hoog. Een instelling die in het kader van het uitvoeren van het cliëntenonderzoek een eID-middel overweegt te accepteren, is zelf verantwoordelijk voor het vaststellen of het eID-middel in kwestie een voldoende betrouwbaar identificatiemiddel is. U vindt de goedgekeurde eID-middelen in het eIDAS Dashboard (europa.eu).

Het BFT heeft op basis van de Wwft geen rol bij de toetsing van specifieke eID-middelen aan de betrouwbaarheidsniveaus gedefinieerd in de eIDAS-verordening, voorafgaand aan het gebruik ervan. Binnen Nederland kunnen dienstverleners zich kwalificeren voor het verlenen van vertrouwensdiensten via de Rijksinspectie Digitale Infrastructuur (Elektronische vertrouwensdiensten | Rijksinspectie Digitale Infrastructuur (RDI)). RDI is tevens de toezichthouder op gekwalificeerde en niet-gekwalificeerde aanbieders van vertrouwensdiensten.

⁴⁰ Ten tijde van het publiceren van deze Specifieke leidraad zijn er in Nederland nog geen eID-middelen aangewezen met het betrouwbaarheidsniveau substantieel of hoog. Een instelling kan gebruik maken van een eID-middel dat in een ander land het betrouwbaarheidsniveau substantieel of hoog heeft.

⁴¹ € 0,01-overboeking is een manier om de identiteit van de cliënt te verifiëren, omdat de naam en het rekeningnummer van de cliënt zichtbaar zijn. Het is wel van belang dat de overboeking wordt gedaan van een bankrekening op naam van de feitelijke cliënt.

De Wwft biedt de mogelijkheid de verificatie van de identiteit van de cliënt door derden over te nemen⁴² dan wel het geven van een opdracht tot het verifiëren van de identiteit van de cliënt door een derde⁴³. In beide gevallen blijft de instelling wel zelf verantwoordelijk voor juiste uitvoering van het cliëntenonderzoek.

7.2.3 Actueel houden gegevens cliëntenonderzoek

Een cliëntenonderzoek moet niet alleen bij nieuwe cliënten worden verricht. In sommige gevallen moet ook voor bestaande cliënten een cliëntenonderzoek worden verricht, namelijk wanneer

- i) er indicaties zijn dat de cliënt betrokken is bij witwassen en/of financieren van terrorisme;
- ii) er een hoger risico bestaat dat de cliënt daarbij betrokken is;
- iii) de instelling twijfelt aan de juistheid of volledigheid van eerder verkregen gegevens; en
- iv) er een hoger risico is op witwassen (bijvoorbeeld betrokkenheid van PEPs) en/of financieren van terrorisme vanwege de staat waar de cliënt woonachtig of (statutair) gevestigd is of zijn zetel heeft.

Daarnaast geldt dat een instelling verplicht is redelijke maatregelen te nemen om de gegevens die inzake het cliëntenonderzoek zijn verzameld actueel te houden. Of en hoe vaak een instelling de gegevens moet actualiseren is mede afhankelijk van (wijzigingen in) het risicoprofiel van de cliënt. De gegevens die actueel moeten worden gehouden zijn gegevens over de cliënt, zijn UBO's en vertegenwoordigers en zijn risicoprofiel.

Wwft-instellingen dienen de gegevens die zij inzake het cliëntenonderzoek hebben verzameld volgens artikel 3, lid 11 Wwft in ieder geval te actualiseren indien:

- relevante omstandigheden van de cliënt veranderen;
- de instelling wettelijk verplicht is contact op te nemen met de cliënt om informatie over de uiteindelijk belanghebbende te evalueren; of
- de instelling daartoe verplicht is op grond van [Richtlijn 2011/16/EU](#) in het kader van administratieve samenwerking op het gebied van belastingen.

Het is niet verplicht om de identiteit van natuurlijke personen opnieuw te verifiëren wanneer de geldigheidsdatum van het getoonde identiteitsbewijs intussen is verlopen; dit kan wel van belang zijn in het kader van de monitoring. Een eerste identificatie van een cliënt moet echter altijd gebeuren aan de hand van een geldig identiteitsbewijs.

Het is van belang dat de instelling **alle** gegevens van het cliëntenonderzoek bewaart gedurende vijf jaar na een transactie of het beëindigen van de cliëntrelatie. De instelling vernietigt persoonsgegevens die zij volgens de Wwft heeft vastgelegd direct na het verstrijken van die vijf jaar, tenzij wettelijk voorschift anders bepaalt.

7.2.4 Uiteindelijk belanghebbende

7.2.4.1 Wie kwalificeert als UBO?

Onder uiteindelijk belanghebbende (UBO) wordt elke **natuurlijke persoon** verstaan die de uiteindelijke eigenaar is van of uiteindelijke zeggenschap heeft over een cliënt, dan wel de natuurlijke persoon voor wiens rekening een transactie of activiteit wordt verricht.⁴⁴

⁴² Artikel 5, lid 1, letter a Wwft.

⁴³ Artikel 10 Wwft.

⁴⁴ Het algemene deel van de definitie van 'uiteindelijk belanghebbende' is opgenomen in artikel 1 Wwft.

In het Uitvoeringsbesluit Wwft 2018⁴⁵ wordt voor de diverse rechtsvormen een nadere uitwerking gegeven van de definitie van UBO. Deze nadere uitwerking bepaalt welke personen ten minste als UBO moeten worden gezien. Dit kan als volgt worden weergegeven:

Rechtsvorm	UBO
BV's en NV's (m.u.v. beursgenoteerde vennootschappen en hun 100% dochtermaatschappijen)	- Natuurlijk persoon die de uiteindelijke eigenaar is van of zeggenschap heeft via: - direct of indirect houden van meer dan 25 procent van het aantal aandelen, stemrechten óf eigendomsbelang (met inbegrip van toonderaandelen), of - andere middelen, waaronder de voorwaarden voor consolidatie van een jaarrekening, bedoeld in artikel 406, in samenhang met de artikelen 24a, 24b en 24d, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek; of - Hoger leidinggevend personeel (bijv. statutair bestuur⁴⁶) - alleen mogelijk indien er, na uitputting van alle mogelijke middelen, geen UBO is geïdentificeerd of twijfel bestaat over de geïdentificeerde UBO en er geen gronden voor verdenking bestaan.
Kerkgenootschappen	- Natuurlijk persoon die bij ontbinding van het kerkgenootschap als rechtsopvolger in het statuut van het kerkgenootschap is benoemd; of - Natuurlijk persoon die als bestuurder staat vermeld in het eigen statuut of als bestuurder staat genoemd in de documenten van de kerkelijke organisatie - alleen mogelijk indien er, na uitputting van alle mogelijke middelen, geen UBO is geïdentificeerd of twijfel bestaat over de geïdentificeerde UBO en er geen gronden voor verdenking bestaan.
Overige rechtspersonen (d.w.z. vereniging, onderlinge waarborgmaatschappij, coöperatie en stichting)	- Natuurlijk persoon die de uiteindelijke eigenaar is van of zeggenschap heeft via: - direct of indirect houden van meer dan 25 procent van het eigendomsbelang; - direct of indirect kunnen uitoefenen van meer dan 25 procent van de stemmen bij besluitvorming bij wijziging van de statuten; of - kunnen uitoefenen van feitelijke zeggenschap; of - Hoger leidinggevend personeel (statutair bestuur) alleen mogelijk indien er, na uitputting van alle mogelijke middelen, geen UBO is geïdentificeerd of twijfel bestaat over de geïdentificeerde UBO en er geen gronden voor verdenking bestaan
Personenvennootschappen	- Natuurlijk persoon die de uiteindelijk eigenaar is of zeggenschap heeft via: - direct of indirect houden van meer dan 25 procent van het eigendomsbelang in de personenvennootschap - direct of indirect kunnen uitoefenen van meer dan 25 procent van de stemmen bij besluitvorming over de wijziging of uitvoering van de overeenkomst die aan de personenvennootschap ten grondslag ligt - kunnen uitoefenen van feitelijke zeggenschap - Hoger leidinggevend personeel (vennoten⁴⁷) - alleen mogelijk indien er, na uitputting van alle mogelijke middelen, geen UBO is geïdentificeerd of twijfel bestaat over de geïdentificeerde UBO en er geen gronden voor verdenking bestaan
Trusts	- Oprichter(s); - Trustee(s); - Protector(s), voor zover van toepassing; - Begunstigde(n), of voor zover de afzonderlijke personen die de begunstigten zijn van de trust niet kunnen worden bepaald, de groep van personen in wier belang de trust hoofdzakelijk is opgericht of werkzaam is; en - Elke ander natuurlijk persoon die uiteindelijke zeggenschap over de trust uitoefent

Bron: Algemene leidraad

⁴⁵ Artikel 3 Uitvoeringsbesluit Wwft 2018.

⁴⁶ Eerste Kamer, vergaderjaar 2019-2020, 35179, C, pagina 13: alle leden van het bestuur dienen in een dergelijk geval als UBO te worden aangewezen.

⁴⁷ Met uitzondering van commandieten.

Het betreft hier nadrukkelijk geen limitatieve opsomming van de mogelijke UBO's van een cliënt. Het is van belang om – wanneer een UBO is vastgesteld – na te gaan of op basis van de overige criteria ook nog andere natuurlijke personen als UBO moeten worden aangemerkt, bijvoorbeeld:

- door het vestigen van recht van vruchtgebruik of pandrecht op aandelen, waarbij het stemrecht toekomt aan de vruchtgebruiker of pandhouder, kan de pandhouder of vruchtgebruiker als UBO van een vennootschap worden aangemerkt.
- gevallen waarin een natuurlijke persoon als aandeelhouder het recht heeft om de meerderheid van de bestuursleden van een vennootschap te benoemen of te ontslaan, ongeacht welk percentage aan aandelen wordt gehouden.
- natuurlijke personen die op basis van een overeenkomst met de vennootschap een overheersende invloed op de vennootschap kunnen uitoefenen, zoals bijvoorbeeld het geval kan zijn bij economisch eigendom.
- wanneer bij meerdere aandeelhouders gebruik wordt gemaakt van stemovereenkomsten. Voor het cliëntenonderzoek kunnen deze stemovereenkomsten van belang zijn. Met name als hierin onderlinge afspraken zijn vastgelegd over hoe gestemd wordt tijdens aandeelhoudersvergaderingen. Indien de belangrijkste aandeelhoudersbesluiten worden genomen door dezelfde persoon, kan dit een aanwijzing zijn dat deze de feitelijke zeggenschap heeft. Het opvragen van bijvoorbeeld aandeelhoudersovereenkomsten kan behulpzaam zijn bij het vaststellen van de UBO.

Het is aan de instelling om gegevens op te vragen waaruit blijkt waarom iemand als UBO kwalificeert. Daarbij kan onder meer worden gedacht aan uittreksels uit het handelsregister gehouden door de Kamer van Koophandel (KvK), aandeelhoudersregister, vennootschapscontract, maatschapsakte, certificaat houders, administratievoorwaarden STAK⁴⁸ en trustakte. Instellingen kunnen het UBO-register – na hun eigen cliëntenonderzoek – als *hulpmiddel* gebruiken, maar mogen om te voldoen aan hun verplichtingen inzake het cliëntenonderzoek niet uitsluitend afgaan op de informatie uit het UBO-register.

7.2.4.2 Pseudo-UBO

In bepaalde gevallen moeten alle personen van het hoger leidinggevend personeel worden genoteerd als UBO, de zogenoemde pseudo-UBO. Bijvoorbeeld als er op grond van aandelen, stemrecht of eigendom geen UBO te achterhalen is of om gevallen waarin twijfel bestaat of de achterhaalde natuurlijke personen daadwerkelijk het uiteindelijk eigendom of zeggenschap hebben.

Een instelling moet echter alle mogelijke middelen hebben ingezet om een UBO vast te stellen, voordat deze tot de conclusie komt dat sprake is van een pseudo-UBO (terugvaloptie). In beginsel moet altijd een UBO worden vastgesteld.⁴⁹ Indien sprake is van een pseudo-UBO moeten de genomen maatregelen en de ondervonden moeilijkheden tijdens het verificatieproces worden vastgelegd.

De terugvaloptie om het hoger leidinggevend personeel als UBO aan te merken geldt als (hoge) uitzondering, omdat de UBO doorgaans een natuurlijk persoon is die aandelen, stemrechten of een eigendomsbelang houdt van een juridische entiteit. In geval van twijfel om iemand als UBO aan te

⁴⁸ STAK: Stichting administratiekantoor.

⁴⁹ In de Algemene leidraad wordt de volgende uitzondering benoemd: het is niet nodig op grond van de Wwft om bij beursgenoteerde vennootschappen en hun 100% dochtermaatschappijen zelf de uiteindelijk belanghebbenden te identificeren. Er worden echter wel voorwaarden verbonden aan openbaarmakingsvereisten (pagina 30 Algemene leidraad).

merken, prevaleert de natuurlijk persoon die eigendom of zeggenschap heeft boven het hoger leidinggevend personeel, omdat anders de uitzondering de hoofdregel wordt⁵⁰.

Indien sprake is van gronden van verdenking voor witwassen of financieren van terrorisme is een instelling op grond van de Wwft gehouden – wanneer geen UBO kan worden vastgesteld – zijn dienstverlening te weigeren of te beëindigen, omdat niet aan de vereisten van het cliëntenonderzoek kan worden voldaan.

7.2.4.3 Voorbeelden vaststellen UBO's

Voorbeelden van het vaststellen van UBO's zijn opgenomen in een [bijlage](#). Hierin staan voorbeelden met betrekking tot:

- besloten vennootschappen en naamloze vennootschappen;
- stichting administratiekantoor (STAK);
- stichtingen;
- verenigingen;
- stichting particulier fonds;
- buitenlandse rechtsvormen; en
- personenvennootschappen.

7.2.5 UBO-register

Met ingang van 27 september 2020 moeten vennootschappen en andere juridische entiteiten gegevens en bescheiden inwinnen (en bijhouden) over wie hun UBO's zijn. Deze gegevens en bescheiden dienen toereikend, accuraat en actueel te zijn. Een UBO verschaft de vennootschap of andere juridische entiteit alle informatie die noodzakelijk is om hier aan te voldoen.

Het Nederlandse UBO-register maakt deel uit van het handelsregister gehouden door de KvK. Een instelling moet melding doen aan de KvK van iedere afwijking die zij aantreft tussen een gegeven omtrent een UBO dat zij verstrekt heeft gekregen uit het handelsregister en de informatie over die UBO waarover zij uit anderen hoofde beschikt (de terugmeldplicht⁵¹). Deze verplichting geldt niet indien een instelling een verrichte of voorgenomen ongebruikelijke transactie meldt aan de FIU-NL.

Sinds de uitspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie op 22 november 2022⁵² is het niet mogelijk een uittreksel uit het UBO-register op te vragen. Als gevolg van deze uitspraak is een wetsvoorstel gemaakt om de toegang tot het register te beperken voor specifiek aangewezen partijen (Wijzigingswet beperking toegang tot UBO-registers).

Overgangsregeling voor nieuwe cliënten tot 1 augustus 2024

Tot 1 augustus 2024 kan een Wwft-instelling aan de hand van de bevestigingsmail van de KvK vaststellen of een juridische entiteit is geregistreerd in het UBO-register. Deze regeling komt per 1 augustus 2024 te vervallen.

⁵⁰ In de toelichting op het Uitvoeringsbesluit Wwft 2018 is op pagina 29 opgenomen dat het hoger leidinggevend personeel alleen als UBO kan worden aangemerkt indien alle mogelijke maatregelen door een instelling zijn ingezet om op eerder genoemde gronden de UBO's van een cliënt vast te stellen. In dit geval is er sprake van een pseudo-UBO.

⁵¹ Artikel 10c, lid 1 Wwft.

⁵² Zie ook: ECLI:EU:C:2022:912.

Overgangsregeling voor nieuwe cliënten per 1 augustus 2024

Per 1 augustus 2024 kan een Wwft-instelling een gewaarmerkt uittreksel uit het UBO-register opvragen bij de cliënt waarmee de instelling een nieuwe zakelijke relatie aangaat. De cliënt kan dit gewaarmerkt uittreksel opvragen bij de KvK en vervolgens aan de Wwft-instelling verstrekken.

Dit betreft een overgangsregeling en is dus opnieuw een tijdelijke maatregel. Zodra een Wwft-instelling aangesloten is op het UBO-register, geldt de wettelijke verplichting van artikel 4, lid 2 Wwft voor deze instelling om zelf het UBO-register te raadplegen. Naar verwachting zal vanaf dat moment ook weer het terugmelden van onjuiste UBO-gegevens aan de KvK mogelijk zijn.

Het BFT adviseert instellingen de ontwikkelingen op dit punt te volgen en wanneer het weer mogelijk is het UBO-register te raadplegen en waar noodzakelijk te voldoen aan de terugmeldplicht.

Terugmeldplicht bij gewaarmerkte uittreksels per 1 oktober 2024

Als een Wwft-instelling is aangesloten op het UBO-register en verschillen constateert tussen de gegevens in het UBO-register en andere informatiebronnen, is de Wwft-instelling verplicht een terugmelding te doen bij de KvK. Dit is de zogenaamde terugmeldplicht.

Vanaf 1 oktober 2024 geldt deze terugmeldplicht ook als een Wwft-instelling een gewaarmerkt uittreksel ontvangt van een cliënt en dergelijke verschillen constateert. Omdat de werkwijze van het opvragen van een gewaarmerkt uittreksel bij de cliënt nieuw is voor Wwft-instellingen is besloten een overbruggingsperiode te gunnen tot 1 oktober 2024. Tot die tijd geldt de terugmeldplicht niet.

Terugmelden tot 1 oktober 2024 is wel toegestaan maar geen verplichting. De terugmeldplicht van deze verschillen aan de KvK op basis van een gewaarmerkt uittreksel dat van een cliënt wordt ontvangen, geldt tot een Wwft-instelling weer zelf het UBO-register kan raadplegen. Het is vanaf dat moment voor de Wwft-instelling namelijk weer mogelijk om op basis van de zelf opgevraagde gegevens geconstateerde verschillen terug te melden aan de KvK.

7.3 Vereenvoudigd cliëntenonderzoek

Een instelling moet – op grond van een risicobeoordeling – voorafgaand aan het aangaan van een zakelijke relatie of het verrichten van een incidentele transactie, vaststellen of kan worden volstaan met een vereenvoudigd cliëntenonderzoek. Het cliëntenonderzoek kan in geen enkel geval achterwege worden gelaten. Een instelling doet een normaal cliëntenonderzoek, maar met minder diepgang. Het identificeren van de cliënt en diens identiteit verifiëren is derhalve noodzakelijk. Wel kan de instelling voor het verifiëren van de identiteit bronnen met een lagere betrouwbaarheid gebruiken of kan een lager aantal bronnen worden gebruikt.

Een instelling moet op grond van artikel 6 Wwft de risicofactoren in [bijlage II bij de vierde Richtlijn](#) in acht nemen om te beoordelen of sprake is van een lager risico op witwassen en financieren van terrorisme dat een vereenvoudigd cliëntenonderzoek rechtvaardigt. Deze bijlage noemt de volgende (niet-limitatieve) lijst van factoren en soorten bewijs van potentieel lager risico:

1. Cliëntgebonden risicofactoren:

- beursgenoteerde vennootschappen⁵³ die onderworpen zijn aan informatievereisten (op grond van het beursreglement of krachtens wettelijke of afdwingbare middelen) welke voorschriften omvatten om toereikende transparantie betreffende de uiteindelijk begunstigten te garanderen⁵⁴;

⁵³ Ook 100%-dochtervennootschappen van beursgenoteerde vennootschappen vallen hier onder.

⁵⁴ De [List of Recognised Exchanges](#) op de website van de Nederlandse Vereniging van Banken kan hierbij behulpzaam zijn.

- overheden of overheidsbedrijven;
- cliënten die inwoner zijn van geografische gebieden met een lager risico (zie hierna als vermeld in punt 3).

2. *Product-, dienst-, transactie- of leveringskanaalgebonden risicofactoren:*

- levensverzekeringspolissen met een lage premie;
- pensioenverzekeringsovereenkomsten die geen afkoopclausule bevatten en niet als zekerheidstelling kunnen dienen;
- een pensioenstelsel, een pensioenfonds of een soortgelijk stelsel dat pensioenen uitkeert aan werknemers, waarbij de bijdragen worden ingehouden op het loon en de regels van het stelsel de deelnemers niet toestaan hun rechten uit hoofde van het stelsel over te dragen;
- financiële producten of diensten die op passende wijze bepaalde en beperkte diensten voor bepaalde soorten cliënten omvatten, om voor financiële inclusiedoeleinden de toegang te vergroten;
- producten waarbij het witwasrisico en het risico van terrorismefinanciering wordt beheerst door andere factoren zoals bestedingslimieten of transparantie van eigendom (bijvoorbeeld bepaalde soorten elektronisch geld).

In aanvulling op bijlage II bij de vierde Richtlijn kan voor de volgende diensten een lager risico op witwassen van toepassing zijn:

- eenvoudige IB-aangiften (zonder belastbare winst uit onderneming, zonder belastbaar resultaat uit overige werkzaamheden, zonder aanmerkelijk belang en zonder voordeel uit sparen en beleggen)⁵⁵;
- aangiften schenkbelasting en erfbelasting Successiewet 1956⁵⁵.

3. *Geografische risicofactoren*

Registratie, vestiging of woonstaat in:

- lidstaten;
- derde landen met doeltreffende systemen ter bestrijding van witwassen en financieren van terrorisme;
- derde landen die volgens geloofwaardige bronnen een laag niveau van corruptie of andere criminele activiteit hebben;
- derde landen die volgens geloofwaardige bronnen – zoals wederzijdse beoordelingen, gedetailleerde evaluatierapporten of gepubliceerde follow-up-rapporten – voorschriften inzake de bestrijding van witwassen en terrorismefinanciering hebben die beantwoorden aan de herziene FATF-aanbevelingen en die voorschriften effectief ten uitvoer leggen.

7.4 **Verscherpt cliëntenonderzoek**

Een instelling moet – op grond van een risicobeoordeling – voorafgaand aan het aangaan van een zakelijke relatie of het verrichten van een incidentele transactie, vaststellen of een verscherpt cliëntenonderzoek noodzakelijk is. Ook kan de monitoringsverplichting meebrengen dat, bijvoorbeeld door een wijziging van het risicoprofiel gedurende de cliëntrelatie, een verscherpt cliëntenonderzoek nodig is. Artikel 8 Wwft verwijst voor het doen van verscherpt cliëntenonderzoek naar [bijlage III bij de vierde Richtlijn](#).

De Wwft schrijft in de volgende (relevante) situaties een verscherpt cliëntenonderzoek voor:

- een hoger risico op witwassen of financieren van terrorisme;
- een cliënt die woonachtig of gevestigd is of zijn zetel heeft in een derde hoogrisicoland⁵⁶;

⁵⁵ Voor deze werkzaamheden gold tot 25 juli 2018 een vrijstelling cliëntenonderzoek (artikel 2 van de Uitvoeringsregeling Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme tot 25 juli 2018). Deze vrijstelling is op die datum opgeheven.

⁵⁶ Zie ook '3. Geografische risicofactoren' in deze paragraaf.

- complexe en ongebruikelijke grote transacties of ongebruikelijke transactiepatronen zonder duidelijk economisch of rechtmatig doel; en
- een PEP als cliënt of een cliënt waarvan de UBO een PEP is.

7.4.1 Hoger Wwft-risico

Afhankelijk van de concrete feiten en omstandigheden en het professionele oordeel van de instelling moet beoordeeld worden of sprake is van een verhoogd risico. In veel gevallen zal (pas) sprake zijn van een verhoogd risico indien zich een combinatie voordoet van aandachtspunten, die in onderlinge samenhang moet worden gezien.

Om instellingen praktische handvatten te geven, is gekozen voor een geïntegreerde lijst met voorbeelden van risicofactoren. Het BFT wil benadrukken dat als een branche als voorbeeld bij een aandachtspunt is opgenomen dit niet automatisch betekent dat sprake is van een hoger risico. De instelling moet dit per geval beoordelen. Het BFT beveelt instellingen aan de overwegingen in het dossier vast te leggen.

1. Cliëntgebonden risicofactoren

Hierna zijn enkele, niet-limitatieve, aandachtspunten opgesomd die de instelling behulpzaam kunnen zijn bij cliëntgebonden risicofactoren.

a. Op basis van de activiteiten:

1. Cliënten waar veel **contant geld** beschikbaar is.
Voorbeelden: horecaondernemingen, wisselkantoren, (grootwaarde)handelaren, juweliers, souvenirwinkels;
2. Ondernemingen waarvan in de praktijk is gebleken dat ze mogelijk vatbaar zijn voor ambtelijke of niet-ambtelijke **corruptie** - al dan niet in combinatie met aanbesteding.
Voorbeelden: vastgoedsector, constructie/infrastructuur, (semi-)overheid, farmaceutische sector, delving van en handel in grondstoffen, energie- en telecomsector;
3. Ondernemingen waarbij de prijs van goederen en/of diensten **niet objectief** is vast te stellen.
Voorbeelden: kunst en antiek, voetbalmakelaar, agentenbetalingen, commissiebetalingen;
4. Cliënten waarbij mogelijk sprake kan zijn van **ontduiking van fiscale regelgeving**.
Voorbeelden: btw-carrouselfraude, niet doen van aangifte, omvangrijke suppletieaangiften zonder plausibele redenen⁵⁷;
5. Ondernemingen waarvan in de praktijk is gebleken dat ze mogelijk worden gebruikt voor **ondergronds bankieren**.
Voorbeelden: belwinkels, geld(wissel)kantoren, reisbureaus;
6. Ondernemingen die handelen in **drugsgelateerde** producten.
Voorbeelden: coffeeshops, growshops;
7. Cliënten waartegen maatregelen zijn genomen op grond van **sanctiewetgeving**;
8. Cliënten die meewerken aan of betrokken zijn bij omzeiling van **sanctiewetgeving**;
9. Cliënten die handelen in of betalen met **virtuele valuta**⁵⁸;
10. Ondernemingen waarvan in de praktijk is gebleken dat ze mogelijk vatbaar zijn voor **ondermijning**.
Ondermijning is de vermenging van de onderwereld en de bovenwereld en kent vele verschijningsvormen. Hierbij kan gedacht worden aan bieden van ontmoetingsplekken voor criminele activiteiten, verlenen van hand- en spandiensten en verlenen van ondersteunende diensten⁵⁹.

⁵⁷ Grote suppletieaangiften kunnen zijn veroorzaakt als de Belastingdienst als 'financier' van de cliënt is gebruikt. Hierdoor kan een vermoeden van btw-fraude ontstaan.

⁵⁸ In oktober 2024 heeft het BFT een [geactualiseerde notitie](#) cryptovaluta voor het notariaat uitgebracht.

⁵⁹ Op het Kennisplatform Ondermijning is informatie opgenomen over ondermijning en de aanpak ervan (<https://www.kennisplatformondermijning.nl/>).

b. Op basis van de organisatie- en financieringsstructuur:

1. Cliënten die onderdeel zijn van een **ondoorzichtige** of **complexe** eigendoms- of zeggenschapsstructuur.
Voorbeelden: *offshore*-vennootschappen; gebruik van ‘*nominees*’, aandelen aan toonder, ‘lege vennootschappen’ of ‘slapende vennootschappen’, gebruik van postadressen;
2. Cliënten die beschikken over rechtspersonen of juridische constructies die vehikels zijn voor het aanhouden van persoonlijke activa.
Voorbeelden: bepaalde *trusts* of stichtingen waarin activa worden aangehouden;
3. Cliënten die beschikken over vermogen waarvan de **herkomst onduidelijk** is.
Voorbeelden: *loan back*-constructies, *crowdfunding*⁶⁰, (online) inzamelingsacties, financiering buiten de reguliere sector om, gebruik van virtuele valuta;
4. Cliënten waar mogelijk sprake is van **cash compensatie**.⁶¹
Voorbeeld: bedrijven in arbeidsintensieve sectoren zoals de bouw en de pakketbezorging zetten bij (onder)aannemers werkopdrachten uit en betalen hiervoor giraal. Bij deze onderaannemers vinden echter niet of nauwelijks girale loonbetalingen plaats, werknemers worden contant uitbetaald. De FIU-NL heeft aanwijzingen dat het hiervoor gebruikte contante geld vaak een criminele herkomst heeft. Dit contante geld dat bij criminelen wordt aangekocht, wordt door de onderaannemers gecompenseerd door middel van girale (factuur)betalingen.
5. Besteding van gelden door cliënten kan duiden op **financieren van terrorisme**.

c. Op basis van de gevraagde dienstverlening:

1. Cliënten waarbij sprake is van (eenmalige) complexe spoedeisende dienstverlening zonder aanwijsbare reden;
2. De dienstverlening die de cliënt verlangt, past niet in het normale patroon van de instelling;
3. De gebruikelijke redenen die bestaan voor het inschakelen van de instelling lijken te ontbreken.

d. Overige aandachtspunten:

1. Cliënten die onjuiste of onvolledige informatie verschaffen of waarbij twijfel bestaat over de juistheid van de verstrekte informatie of volledigheid daarvan;
2. Cliënten met een onduidelijk of wisselend vestigingsadres zonder dat hiervoor een verklaring aanwezig is;
3. Cliënten waarbij de bedrijfsactiviteiten onduidelijk zijn of die gebruik maken van tussenpersonen waarvan de rol onduidelijk is;
4. Cliënten die inwoner zijn van geografische gebieden met een hoger risico (zie Geografische risicofactoren).
5. Cliënt is een onderdaan van een derde land die in de lidstaat verblijfsrechten of het staatsburgerschap aanvraagt in ruil voor kapitaaloverdrachten, de aankoop van onroerend goed of overheidsobligaties of investeringen in vennootschappen in die lidstaat.

2. Product-, dienst-, transactie- of leveringskanaalgebonden risicofactoren

Hierna zijn enkele, niet-limitatieve, aandachtspunten opgesomd die de instelling behulpzaam kunnen zijn bij product-, dienst-, transactie- en leveringskanaalgebonden risicofactoren.

a. Product- en dienstgebonden risicofactoren

1. Fraudeonderzoeken;
2. Producten of transacties die anonimiteit bevorderen.
Voorbeeld: cliënten die gebruik maken van virtuele valuta (zoals Bitcoins of andere cryptovaluta);
3. Medewerker van een instelling die een organisatorische functie vervult bij een cliënt;

⁶⁰ Zie ook het [memo](#) van het BFT van 25 oktober 2021 met de titel ‘Crowdfunding en de rol van de notaris met betrekking tot de Wwft’.

⁶¹ De FIU-NL heeft de witwasmethodiek *cash compensatie* toegelicht in haar [jaarverslag 2023](#).

4. Dienstverlening ten aanzien van cessie of verrekening van vorderingen waarvan de waarde moeilijk bepaalbaar is;
5. Gebruik van onnodig complexe vennootschapsstructuren;
6. Advisering over kasgeldvennootschappen⁶²;
7. Dienstverlening waarbij internationale structuren worden opgezet om de UBO te verhullen;
8. Advisering over *back-to-back*-leningen en *loan back*-constructies;
9. *Transfer pricing*: advisering over transacties tussen gelieerde partijen.
Voorbeeld: transacties die niet *at arm's length* zijn, waarbij vraagtekens gesteld kunnen worden over de waarde van de verrichte (tegen)prestaties.

b. Transactiegebonden risicofactoren

1. Ondernemingen die kunnen worden gebruikt voor *Trade based money laundering* (TBML).
Voorbeelden: betalingen aan een leverancier door niet-verbonden derde partijen; onjuiste weergave van prijzen, carouseltransacties, goederen die niet passen binnen de reguliere handel, dubbele facturatie van goederen.
2. Fusie of overname waarbij de koper gebruik maakt van afwijkende financieringsstructuren.
Voorbeelden: financiering komt uit afwijkend land, er worden afwijkende voorwaarden gehanteerd.
3. Gebruik van vennootschappen waarvan:
 - activa niet echt bestaan of verborgen zijn;
 - de boekhouding ontbreekt;
 - niet wordt voldaan aan publicatieverplichtingen; of
 - geen activiteiten in worden ontplooid;
4. Aandelentransacties waarbij de waarde van de aandelen moeilijk bepaalbaar is;
5. Transacties waarbij gebruik wordt gemaakt van financiering buiten de reguliere financiële sector.
Voorbeelden: (contante) geldleningen (van familie) uit het buitenland, ondergronds bankieren;
6. Het opstellen van onderhandse leningsovereenkomsten of schuldbekentenissen waarbij onduidelijk is wat de herkomst van de financiering is;
7. (Fiscale) autoriteiten verzoeken om nadere inlichtingen over de cliënt of UBO;
8. Transacties in verband met aardolie, wapens, edele metalen, tabaksproducten, culturele kunstvoorwerpen en andere artikelen van archeologisch, historisch, cultureel en religieus belang of met grote wetenschappelijke waarde, alsook ivoor en beschermde soorten.

c. Leveringskanaalgebonden risicofactoren

1. Zakelijke relaties op afstand of transacties op afstand van de cliënt, zonder bepaalde garanties, zoals elektronische identificatiemiddelen of relevante vertrouwensdiensten zoals gedefinieerd in Verordening (EU) nr. 910/2014 of ieder andere identificatieproces dat veilig is, op afstand of langs elektronische weg plaatsvindt en door de relevante nationale autoriteiten is gereguleerd, erkend, goedgekeurd of aanvaard.

3. Geografische risicofactoren

De EU publiceert regelmatig een lijst met [hoog-ricislanden](#).⁶³

Op grond van artikel 8, lid 1, letter b Wwft moet een verscherpt cliëntenonderzoek worden uitgevoerd wanneer de cliënt in één van deze landen woonachtig of gevestigd is of zijn zetel heeft.

⁶² Kasgeldvennootschappen zijn vennootschappen die geen activiteiten meer ontplooiën en als gevolg van de verkoop van hun activa over een hoog kas- of banksaldo beschikken. Door fiscale verplichtingen in de vennootschap te creëren, valt de materiële belastingschuld weg waardoor de gereserveerde liquide middelen vrijkomen (ECLI:NL:GHAMS:2007:BB 2447).

⁶³ De EU volgt in beginsel de FATF-lijst, maar er bestaan verschillen tussen beide lijsten. Op de EU-lijst wordt bijvoorbeeld geen land uit de interne markt opgenomen.

Voor de onderstaand genoemde landen geldt dat het verscherpt cliëntenonderzoek niet verplicht is op grond van artikel 8 Wwft. Een instelling moet het geografische risico als onderdeel van de risicobeoordeling meenemen.

- De **FATF** beoordeelt meermalen per jaar bij welke landen het risico van misbruik in het kader van witwassen en financieren van terrorisme hoog is (*high risk jurisdictions*). Daarnaast publiceert de FATF een lijst van landen die *under increased monitoring* staan. Raadpleeg de website van de FATF voor de actuele stand van zaken welke landen zijn opgenomen.
- **Transparency International** stelt jaarlijks de Corruption Perception Index op. De lijst is een indicator die aangeeft in hoeverre de publieke sector van verschillende landen wordt ervaren als vrij van corruptie.
- Tijdens onderzoeken naar **vastgoedfraude** zijn – in aanvulling op de EU hoog-risicolandenlijst – de volgende landen of staten met een hoger witwasrisico naar voren gekomen: Andorra, Anguilla, Britse Maagdeneilanden, Curaçao, Delaware, Guernsey, Hong Kong, Jersey, Liechtenstein, Luxemburg en Zwitserland. Afhankelijk van het type transactie dat wordt uitgevoerd en het overige risicoprofiel van de cliënt kan er sprake zijn van een verhoogd risico op witwassen of financieren van terrorisme.
- Uit **onderzoeken van het BFT** is naar voren gekomen dat – in aanvulling op de EU hoog-risicolandenlijst – Cyprus en Malta als landen met een verhoogd risico kunnen worden aangemerkt. Hierbij dient te worden opgemerkt dat niet het land automatisch een hoger risico met zich meebracht, maar wel in combinatie met de uitgevoerde transacties (vastgoedtransacties en/of internationale (fiscale) structuren met buitenlandse vennootschappen of trusts).

Ten aanzien van geografische risico's kan verder worden gedacht aan:

- landen waarvoor sancties, embargo's of soortgelijke maatregelen gelden die bijvoorbeeld door de Europese Unie (EU) of de Verenigde Naties (VN) zijn uitgevaardigd;
- landen die financiering of ondersteuning verschaffen voor terroristische activiteiten of op het grondgebied waarvan als terroristisch aangemerkte organisaties actief zijn (bijvoorbeeld Al Nusra, Al Shabaab, Islamitische Staat (IS), Al Qaida). Voorbeelden van landen zijn Irak, Iran, Jemen, Koeweit, Qatar, Saudi Arabië en Syrië;
- (voormalige) belastingparadijzen of landen waarmee moeizaam informatie mee kan worden uitgewisseld⁶⁴;
- landen waar *offshore*-vennootschappen veelal gevestigd zijn (onder meer Britse Maagdeneilanden, Belize).

7.4.2 Maatregelen in geval van hoogrisicolanden

Een instelling moet verscherpte onderzoeksmaatregelen uitvoeren wanneer sprake is van transacties en/of zakelijke relaties die gerelateerd zijn aan staten met een hoger risico op witwassen of financieren van terrorisme (hoogrisicolanden⁶⁵)⁶⁶. Volgens de Wwft zijn de volgende verscherpte onderzoeksmaatregelen vereist⁶⁷:

1. verzamelen van aanvullende informatie over cliënten en UBO's;
2. verzamelen van aanvullende informatie met betrekking tot het doel en de aard van de zakelijke relatie;
3. verzamelen van informatie over de herkomst van de fondsen die bij de zakelijke relatie of transactie gebruikt worden en de bron van het vermogen van cliënten en UBO's;

⁶⁴ Zie ook: [Regeling laagbelastende staten en niet-coöperatieve rechtsgebieden voor belastingdoeleinden](#) en de [toelichting op de regeling](#).

⁶⁵ Hoogrisicolanden volgens de Europese Commissie.

⁶⁶ Het BFT merkt op dat op basis van (andere) geografische risico's mogelijk ook verscherpte onderzoeksmaatregelen moeten worden uitgevoerd.

⁶⁷ Algemene leidraad, pagina 41.

4. verzamelen van informatie over de achtergrond van en beweegredenen voor de voorgenomen of verrichte transacties van cliënten;
5. verkrijgen van goedkeuring van het hoger leidinggevend personeel voor het aangaan of voortzetten van de zakelijke relatie;
6. verrichten van verscherpte controle op de zakelijke relatie met en de transacties van cliënten. Dit bestaat uit het verhogen van het aantal controles en de frequentie van actualiseringen van gegevens over cliënten en uiteindelijk belanghebbenden, alsmede door transactiepatronen te selecteren die nader onderzocht moeten worden.

7.4.3 Maatregelen in geval van complexe en ongebruikelijk grote transacties en ongebruikelijke transactiepatronen

Een instelling neemt redelijke maatregelen om de achtergrond en het doel te onderzoeken van:

- complexe transacties;
- ongebruikelijk grote transacties;
- transacties met een ongebruikelijk patroon;
- transacties zonder duidelijk of economisch of rechtmatig doel.

Als van het bovenstaande sprake is, moet de gehele zakelijke relatie aan een verscherpte controle worden onderworpen.

Voor de beoordeling van een ongebruikelijk grote transactie dan wel een ongebruikelijk transactiepatroon moet rekening worden gehouden met het (risico)profiel van de cliënt. Dit (risico)profiel is vastgesteld voorafgaand aan het cliëntenonderzoek. Een instelling moet oordelen of een transactie past binnen dit (risico)profiel.

Indien dit niet het geval is, bestaat er aanleiding voor het treffen van verscherpte maatregelen en een meer intensieve monitoring. Zo nodig doet een instelling melding van een ongebruikelijke transactie.

7.4.4 Maatregelen in geval van PEPs⁶⁸

Onder PEPs worden personen verstaan die een prominente publieke functie bekleden of hebben bekleed en de directe familieleden of naast geassocieerden van deze personen.

Een instelling verricht redelijke inspanningen om een PEP te herkennen. Voor de vraag of een instelling een redelijke inspanning heeft geleverd, is het van belang dat zij hiervoor procedures heeft. De invulling van hoe een PEP moet worden herkend is vormvrij. In de praktijk ziet het BFT dat gebruik wordt gemaakt van:

- PEP-verklaring of PEP-vragenlijst;
- eigen onderzoek; en/of
- raadplegen van (commerciële) databanken.

Een PEP is in elk geval⁶⁹:

1. staatshoofd, regeringsleider, minister, onderminister of staatssecretaris;
2. parlementslid of lid van een soortgelijk wetgevend orgaan;
3. lid van het bestuur van een politieke partij;
4. lid van een hooggerechtshof, constitutioneel hof of van een andere hoge rechterlijke instantie die arresten wijst waartegen, behalve in uitzonderlijke omstandigheden, geen beroep openstaat;

⁶⁸ PEP staat voor *Politically Exposed Person of*, in het Nederlands: politiek prominent persoon.

⁶⁹ Zie ook artikel 2, lid 1 Uitvoeringsbesluit Wwft 2018.

5. lid van een rekenkamer of van een raad van bestuur van een centrale bank;
6. ambassadeur, zaakgelastigde of hoge officier van de strijdkrachten;
7. lid van het leidinggevend lichaam, toezichthoudend lichaam of bestuurslichaam van een staatsbedrijf;
8. bestuurder, plaatsvervangend bestuurder, lid van de raad van bestuur of bekleder van een gelijkwaardige functie bij een internationale organisatie.

De ministeries van Financiën en Justitie en Veiligheid hebben daarnaast een lijst samengesteld met een concretisering van de functies die in Nederland kwalificeren als politiek prominent. Deze lijst is opgenomen in de Algemene leidraad. Op Europees niveau is van diverse landen ook een (niet-limitatieve) lijst gemaakt van politiek prominente functies.⁷⁰

Middelbare of lagere functionarissen kwalificeren niet als PEP. Hierbij kan gedacht worden aan provinciale en gemeentepolitiek. Ook als geen sprake is van een PEP kan op basis van de positie (mogelijkheid misbruik) wél sprake zijn van een hoger risico.

Wanneer sprake is van een PEP moet(en) volgens artikel 8 Wwft:

- voorafgaand aan het aangaan of bij het voortzetten van de zakelijke relatie toestemming worden verkregen van een persoon die deel uitmaakt van het hoger leidinggevend personeel van de instelling;
- de bron van het vermogen en van de fondsen betrokken bij de transactie of de zakelijke relatie worden vastgesteld;
- de instelling doorlopend een verscherpte controle uitoefenen op deze zakelijke relatie;
- de maatregelen ook worden getroffen bij familieleden van PEPs of naast geassocieerden van PEPs; en
- de verzamelde gegevens actueel worden gehouden.

Wanneer een cliënt of UBO gedurende de zakelijke relatie een PEP wordt of blijkt te zijn, moet alsnog en onverwijld aan de hiervoor genoemde vereisten worden voldaan.

7.4.4.1 Familieleden en naast geassocieerden van PEPs

Ook bij bepaalde familieleden en naast geassocieerden van PEPs moet de Wwft-instelling verscherpte cliëntenonderzoeksmaatregelen toepassen.

Familieleden van een PEP

- De echtgenoot of een persoon die als gelijkwaardig met de echtgenoot van een PEP wordt aangemerkt (bijvoorbeeld een geregistreerd partner);
- Een kind van een PEP (door geboorte, erkenning, gerechtelijke vaststelling van ouderschap en adoptie), de echtgenoot van dat kind of een persoon die als gelijkwaardig met de echtgenoot van dat kind wordt aangemerkt;
- De ouder van een PEP.

Naast geassocieerden van een PEP

- Natuurlijk persoon van wie bekend is dat deze met een PEP de gezamenlijke UBO is van een juridische entiteit of juridische constructie, of die met een PEP andere nauwe zakelijke relaties heeft;
- Natuurlijk persoon die de enige UBO is van een juridische entiteit of juridische constructie waarvan bekend is dat deze is opgezet ten behoeve van de feitelijke begunstiging van een PEP.

⁷⁰ Prominente publieke functies op nationaal niveau, op het niveau van internationale organisaties en op het niveau van de instellingen en organen van de Unie.

7.5 Cliëntenonderzoek door derden

Een instelling kan het cliëntenonderzoek ten dele laten verrichten door een derde (uitbesteding van het cliëntenonderzoek)⁷¹. Daarnaast is het toegestaan om het cliëntenonderzoek dat is uitgevoerd door een andere, aangewezen Wwft-instelling over te nemen (introducerend cliëntenonderzoek)⁷². De instelling zelf blijft echter eindverantwoordelijk voor de naleving van de Wwft.

Een instelling kan bijvoorbeeld gebruik maken van een CDD⁷³-dienstverlener. Indien deze uitbesteding een structureel karakter heeft, moet de instelling de opdracht daartoe schriftelijk vastleggen. Voordat een externe partij wordt gecontracteerd, is het belangrijk om na te gaan of deze past bij de eigen cliëntenportefeuille. Als een instelling bijvoorbeeld een internationale cliëntenportefeuille heeft, is het van belang dat niet alleen het Nederlandse handelsregister wordt geraadpleegd, maar ook registers in landen waar de cliënten actief zijn. De instelling moet achteraf ook toetsen of het cliëntenonderzoek dat is uitgevoerd, voldoet aan de Wwft-verplichtingen. Indien noodzakelijk moet de instelling aanvullende werkzaamheden uitvoeren.

Een instelling moet zich ervan bewust zijn dat CDD-systemen invoergevoelig kunnen zijn: een invoerfout kan leiden tot een foutieve uitkomst uit het systeem. De instelling kan vervolgens verkeerde conclusies trekken.

Het uitoefenen van een voortdurende controle op de zakelijke relatie en de tijdens de duur van deze relatie verrichte transacties (monitoringsverplichting), kan **niet** worden uitbesteed.

8. Monitoringsverplichting

8.1 Algemeen

De Wwft schrijft voor dat een instelling een voortdurende controle op de zakelijke relatie en de tijdens de duur van deze relatie verrichte transacties uitoefent.⁷⁴

Bij het aangaan van een zakelijke relatie wordt een zekere mate van duurzaamheid verondersteld⁷⁵. Bij incidentele transacties is dat niet het geval. Op grond van artikel 3, lid 5 Wwft dient in beide gevallen cliëntenonderzoek te worden uitgevoerd. Als een cliënt meerdere transacties laat uitvoeren, dan dient er ook voortdurende controle te zijn (monitoring, artikel 3 lid 2 letter d Wwft).

Een instelling verzekert zich op deze wijze dat de relatie en transacties overeenkomen met de kennis die zij heeft van de cliënt en diens **risicoprofiel**. Een instelling moet van iedere cliënt bij de aanvang van de dienstverlening een afzonderlijk risicoprofiel vastleggen.

Een instelling kan namelijk alleen ongebruikelijke transacties herkennen als zij een goed beeld heeft van haar cliënt. Indien uit bepaalde transacties blijkt dat de cliënt afwijkt van dit profiel, moet worden nagegaan welke risico's dit oplevert. Zoals vermeld in hoofdstuk 7 is de mate van diepgang van het cliëntenonderzoek ook afhankelijk van het risicoprofiel van de cliënt.

⁷¹ Artikel 10, lid 1 Wwft.

⁷² Artikel 5, lid 1, letter a Wwft.

⁷³ CDD: *customer due diligence*.

⁷⁴ Artikel 3, lid 2, letter d Wwft.

⁷⁵ De definitie van zakelijke relatie in artikel 1, lid 1, letter b Wwft luidt: zakelijke, professionele, of commerciële relatie tussen een instelling en een natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap, die verband houdt met de professionele activiteiten van die instelling en waarvan op het tijdstip dat het contact wordt gelegd, wordt aangenomen dat deze enige tijd zal duren.

Volgens de Wwft doet een instelling zo nodig een onderzoek naar de bron van de middelen die bij de zakelijke relatie of de transactie worden gebruikt. Ook dit valt onder de monitoringsverplichting.

Wanneer als gevolg van de monitoring het risicoprofiel van de cliënt wordt aangepast, moet een instelling mogelijk (alsnog) een verscherpt cliëntenonderzoek uitvoeren (paragraaf 7.4).

8.2 Monitoring risicoprofiel en transacties

Bij de uitvoering van werkzaamheden kan een instelling aanleiding zien om nader onderzoek te doen naar transacties. Dit kan door het stellen van aanvullende vragen en het verkrijgen van een nadere onderbouwing. Het is voor de invulling van de monitoringsverplichting van belang dat de antwoorden als concreet, min of meer verifieerbaar, en niet op voorhand als volslagen onwaarschijnlijk zijn aan te merken. Alleen een mondelinge toelichting van de cliënt is in de regel niet voldoende.

Hierna zijn enkele, niet-limitatieve, aandachtspunten opgesomd die een instelling behulpzaam kunnen zijn bij de vraag wanneer aanvullende werkzaamheden moeten worden verricht. Bij de cliënt is sprake van:

- wijzigingen eigendoms- en zeggenschapsverhoudingen;
- wijzigingen in het bestuur, maar de 'oude' bestuursleden blijven de facto de dienst uitmaken;
- wijziging of uitbreiding van de activiteiten;
- transacties die niet aansluiten bij sociaal-economisch profiel van de cliënt;
- bijzondere, eenmalige of grote/complexere transacties;
- (incidentele) transacties met onbekende partijen;
- niet-zakelijke of niet-marktconforme voorwaarden van overeenkomsten (bijvoorbeeld leningsovereenkomsten, koopovereenkomsten);
- het ontbreken van overeenkomsten;
- een koopprijs van onroerend goed dit niet overeenkomt met het taxatierapport;
- een koopprijs van onroerend goed die lager is dan de WOZ-waarde;
- financiering buiten de reguliere financiële sector;
- waardering van de aandelen die niet overeenkomt met het beeld van de jaarrekening;
- betaling buiten de notaris om;
- negatieve publicaties in de media over cliënt, UBO op tussenpersonen die de zaak aanbrengen;
- gerechtelijke procedures.

8.3 Bron van de middelen

Bij de monitoringsverplichting is het uitgangspunt dat de instelling zo nodig onderzoek doet naar de bron van de middelen die bij een zakelijke relatie of transactie gebruikt worden. Dit geldt ook als de gelden van een Nederlandse bankrekening afkomstig zijn. De onderzoeksplicht van de (toegevoegd of kandidaat-) notaris geldt ook voor gelden die niet via de derdengeldrekening van de notaris worden betaald (dus ook bij een betaling van partijen onderling). Daarnaast geldt deze onderzoeksplicht ook als de transactie met andere financiële middelen dan geld wordt gefinancierd (zoals verrekening of aandelen).⁷⁶ Het onderzoek is risicogebaseerd.⁷⁷

De instelling moet verklaringen en/of objectieve en onafhankelijke documenten over de bron van de middelen als bewijsstukken vastleggen in het cliëntendossier. Hierbij kan gedacht worden aan een eigen verklaring van de cliënt aangevuld met bijvoorbeeld aangiften inkomstenbelasting, aangiften schenk- of

⁷⁶ Bron: 'Cliëntenonderzoek en meldplicht in het notariaat' (KNB, maart 2022).

⁷⁷ Zie ook: Handvatten cliëntenonderzoek Wna en Wwft (KNB, 1 januari 2021), Onderzoek herkomst van gelden (pagina 4).

erfbelasting, bankafschriften, leningsovereenkomsten en jaarstukken. Indien nodig stelt de instelling aanvullende vragen.

Schema geldverkeer

Het BFT heeft in oktober 2019 een '[Schema notariële onderzoeks- en meldplicht geldverkeer](#)' gepubliceerd. Aanleiding voor het schema is dat uit toezichtonderzoeken van het BFT bleek dat de invulling van de notariële onderzoeksplicht ten aanzien van het geldverkeer verbetering behoeft. Met name als er geld buiten de notaris om wordt betaald, wordt verrekend of schuldig wordt erkend kan er meer aandacht worden besteed aan onderzoek.

Het schema heeft tot doel om de notariële beroepsgroep handvatten te geven hoe om te gaan met de bestaande wet- en regelgeving ten aanzien van de onderzoeks- en meldplicht voor het geldverkeer dat in het algemeen behoort bij transacties die plaatsvinden bij een notariskantoor. Dit betreft zowel onroerend goedtransacties alsook aandelentransacties. Het schema gaat uit van bestaande risicosignalen voor fraude en witwassen en de bijbehorende risicobeoordeling. Het schema is een hulpmiddel om te voorkomen dat (toegevoegd en kandidaat-)notarissen ten onrechte ongebruikelijke transacties ten aanzien van het geldverkeer niet melden of door hun dienstverlening zelf betrokken raken bij fraude en/of witwassen.

Verklaring informatieverzoeken banken

Banken zijn eveneens Wwft-instellingen. Tot hun cliënten behoren ook notarissen met derdengeldenrekeningen. In het kader van hun Wwft-verplichtingen (met name het cliëntenonderzoek) vragen banken notarissen soms om informatie met betrekking tot bepaalde transacties via de derdengeldenrekening van de notaris. Vanwege zijn wettelijke geheimhoudingsplicht kan de notaris meestal niet voldoen aan een dergelijk informatieverzoek.

Als een notaris de door een bank gevraagde informatie niet kan verstrekken, omdat dat botst met zijn geheimhoudingsplicht, kan hij een verklaring afgeven aan de bank over het Wwft-cliëntenonderzoek dat hij heeft uitgevoerd. De bank mag op deze verklaring vertrouwen. De notaris moet van het afgeven van de verklaring aan een bank zonder uitstel melding doen bij het BFT.

Deze verklaringen doen niet af aan de verplichtingen die notarissen en banken ieder afzonderlijk hebben op grond van de Wwft, waaronder het melden van ongebruikelijke transacties.⁷⁸

9. Meldingsplicht ongebruikelijke transacties

9.1 Melden (voorgenomen) ongebruikelijke transacties

9.1.1 Algemeen

Zoals genoemd in hoofdstuk 2 is witwassen – in zijn algemeenheid – het vermengen van illegale geldstromen met legale geldstromen, met als doel dat de illegale geldstromen een legale status verkrijgen. Van financieren van terrorisme is sprake als vermogen wordt gebruikt om terroristische activiteiten mogelijk te maken.

Voor een instelling zijn twee indicatoren van belang om te bepalen of sprake is van een ongebruikelijke transactie, namelijk de objectieve indicator en de subjectieve indicator⁷⁹.

⁷⁸ Bron: KNB.

⁷⁹ Artikel 15, lid 1 Wwft in samenhang met artikel 4 Uitvoeringsbesluit Wwft 2018 en de bijlage indicatorenlijst bij dit Uitvoeringsbesluit.

De meldingsplicht geldt voor reeds verrichte en voorgenomen (maar nog niet verrichte) transacties.

Zoals uitgewerkt in de Algemene leidraad rust op Wwft-instellingen en de personen die voor hen werkzaam zijn een algemene geheimhoudingsplicht met betrekking tot meldingen die de Wwft-instelling op grond van artikel 16 Wwft aan de FIU-NL heeft gedaan en over nadere gegevens en inlichtingen die de Wwft-instelling op grond van artikel 17 Wwft aan de FIU-NL heeft verstrekt.

9.1.2 Objectieve indicator

De objectieve indicator in de Wwft is voor instellingen die vallen onder artikel 1a, lid 4, letter d en letter e Wwft gedefinieerd als een transactie voor een bedrag van € 10.000 of meer, betaald aan of door tussenkomst van de instelling in contanten of soortgelijke betaalmiddelen.

Dit houdt in dat deze instellingen *altijd* een melding van een ongebruikelijke transactie moeten doen als de transactie voldoet aan de objectieve indicator. Dit kan gaan om een bedrag ineens of wanneer een aantal (deel)betalingen van één cliënt samen meer dan € 10.000 bedragen (smurfen).

Op de [website](#) van de FIU-NL is daarnaast de volgende objectieve indicator opgenomen: *“Het ligt in de rede dat transacties die in verband met witwassen of financieren van terrorisme aan politie of Openbaar Ministerie worden gemeld, ook aan de Financiële inlichtingen eenheid worden gemeld; er is immers de veronderstelling dat deze transacties verband kunnen houden met witwassen of financieren van terrorisme.”*

Derde-hoogrisicolanden

In de periode 25 juli 2018 tot 18 oktober 2019 was in de Wwft een objectieve indicator opgenomen voor het doen van een verplichte melding van een ongebruikelijke transactie, waarbij derde-hoogrisicolanden betrokken waren.

Het schrappen van deze objectieve indicator betekent niet dat een instelling geen transacties meer hoeft te melden die verband houden met derde-hoogrisicolanden. Op basis van de subjectieve indicator dient wel elke transactie te worden gemeld die aanleiding geeft om te veronderstellen dat deze verband kan houden met witwassen of financieren van terrorisme.

9.1.3 Subjectieve indicator

De subjectieve indicator is gedefinieerd als een transactie waarbij de instelling aanleiding heeft om te veronderstellen dat deze verband **kan** houden met witwassen of financieren van terrorisme.

Dit houdt in dat een instelling op basis van de kennis die zij heeft opgedaan bij de uitoefening van haar beroep en de wetenschap die zij heeft over haar cliënt moet overwegen of sprake zou kunnen zijn van een ongebruikelijke transactie.

De meldingsplicht is laagdrempelig. De verplichting tot het doen van een melding van een ongebruikelijke transactie bestaat niet slechts wanneer er concrete aanwijzingen zijn dat sprake is van witwassen of financieren van terrorisme. Artikel 16 Wwft heeft een ruimere strekking: **iedere** (voorgenomen) ongebruikelijke transactie behoort te worden gemeld.

In [bijlage 1](#) bij de Specifieke leidraad zijn voorbeelden opgenomen die behulpzaam kunnen zijn bij de afweging of op basis van de subjectieve indicator een melding moet worden gedaan van een ongebruikelijke transactie.

Indien een geval als in bijlage 1 van toepassing is, moet de beroepsbeoefenaar alert zijn. Indien één of meerdere van de genoemde voorbeelden van toepassing zijn, kan dat een belangrijke aanwijzing zijn dat

sprake is van een ongebruikelijke transactie⁸⁰. De geschetste voorbeelden zijn als mogelijk ongebruikelijk aan te merken als **geen** voor de instelling acceptabele verklaring kan worden gegeven.

De instelling moet daarom nader onderzoek doen, aanvullende vragen stellen, een nadere onderbouwing verkrijgen, de uitkomsten van dit onderzoek vastleggen en zo nodig een melding van een ongebruikelijke transactie doen. De beroepsbeoefenaar beoordeelt aan de hand van bekende feiten en omstandigheden of er aanleiding is om te veronderstellen dat de transactie verband **kan** houden met witwassen en/of financieren van terrorisme. Het BFT wil benadrukken dat de voorbeelden niet-limitatief zijn.

Dit laat onverlet dat er ook andere mogelijkheden zijn om invulling te geven aan de toepassing van de subjectieve indicator, zoals bekende witwastypologieën en feiten van algemene bekendheid die in het strafrecht worden gebruikt.⁸¹

9.1.4 Melding bij mislukt cliëntenonderzoek of beëindigen relatie

Indien een cliëntenonderzoek niet met voldoende resultaat kan worden uitgevoerd **én** er indicaties zijn dat de desbetreffende cliënt betrokken is bij witwassen of financieren van terrorisme, is op grond van artikel 16, lid 4 Wwft sprake van een ongebruikelijke transactie.

Als een instelling een zakelijke relatie beëindigt **én** er indicaties zijn van witwassen of financieren van terrorisme moet een melding worden gedaan van een (voorgenomen) ongebruikelijke transactie. De instelling meldt dan waarom de zakelijke relatie is beëindigd en welke indicaties zij heeft van witwassen of financieren van terrorisme. De beslissing om de zakelijke relatie te beëindigen kan zowel betrekking hebben op de monitoringsverplichting als het cliëntenonderzoek. Dit laatste geldt wanneer gebruik is gemaakt van de uitzondering om de werkzaamheden te starten voordat het cliëntenonderzoek is afgerond (artikel 4, lid 5 Wwft).

9.2 Meldingsplicht interdisciplinair samenwerkende instellingen

Het is mogelijk dat binnen een juridische entiteit diverse disciplines samenwerken. Voorbeelden zijn samenwerkingen tussen

- advocaat en notaris; of
- belastingadviseur en notaris.

In de praktijk bestaat soms onduidelijkheid over de vraag onder welke meldcode een instelling een Wwft-melding moet doen. Dit komt doordat deze juridische entiteiten zich – op basis van de Wwft – voor alle beroepsactiviteiten apart moeten registreren bij FIU-NL.

Wat moet nu onder welke meldcode worden gemeld?

Het is niet de bedoeling dat een juridische entiteit dubbele meldingen doet. Dat wil zeggen meldingen met dezelfde inhoud onder twee meldcodes. Eén melding is voldoende. Mocht twijfel bestaan over de juiste meldcode, dan is het doen van de melding belangrijker dan het gebruik van de juiste meldcode.

- Wordt voor een cliënt door één van de disciplines werkzaamheden verricht, dan wordt op de meldcode van deze discipline een melding gedaan.
- Wanneer werkzaamheden door meerdere disciplines worden uitgevoerd, geldt:
 - in eerste instantie bepaalt de kernactiviteit van de opdracht onder welke meldcode een juridische entiteit een ongebruikelijke transactie moet melden.

⁸⁰ Aan het feit dat een bepaald voorbeeld niet is opgenomen in bijlage 1 kan niet het recht worden ontleend dat daarmee dus de transactie niet ongebruikelijk is of kan zijn.

⁸¹ Voorbeelden van witwastypologieën staan op de website van de [FIU-NL](#) en de website van het [AMLC](#).

- hierop bestaat de volgende uitzondering: als de ongebruikelijke transactie is waargenomen bij de uitvoering van werkzaamheden die niet de kernactiviteit vormen, bepaalt de aard van de werkzaamheden onder welke meldcode een juridische entiteit een melding doet.

9.3 Vastlegging gegevens melding

Een instelling moet het volgende gedurende vijf jaar na het doen van de melding bewaren:

- gegevens die noodzakelijk zijn om naderhand de transactie te kunnen reconstrueren;
- afschrift van de melding en de daarbij verstrekte informatie; en
- ontvangstbevestiging van de FIU-NL.

De instelling vernietigt persoonsgegevens die zij volgens de Wwft heeft vastgelegd direct na het verstrijken van die vijf jaar, tenzij wettelijk voorschrijft anders bepaalt.

9.4 Informatieverstrekking aan de FIU-NL

Artikel 16 Wwft omschrijft welke gegevens een instelling dient te verstrekken, namelijk:

- a. de identiteit van de cliënt, de identiteit van de uiteindelijk belanghebbenden en, voor zover mogelijk, de identiteit van degene ten behoeve van wie de transactie wordt uitgevoerd;
- b. de aard en het nummer van het identiteitsbewijs van de cliënt en, voor zover mogelijk, van de overige in onderdeel a. bedoelde personen;
- c. de aard, het tijdstip en de plaats van de transactie;
- d. de omvang en de bestemming en herkomst van de gelden, effecten, edele metalen of andere waarden die bij de transactie betrokken zijn;
- e. de omstandigheden op grond waarvan de transactie als ongebruikelijk wordt aangemerkt;
- f. een omschrijving van de desbetreffende zaken van grote waarde bij een transactie boven de € 10.000;
- g. aanvullende, bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen, gegevens.

Voor de FIU-NL is het belangrijk dat hetgeen onder e. is beschreven gedetailleerd en onderbouwd in de transactieomschrijving van het meldformulier wordt omschreven (wat is de link met witwassen, onderliggende delicten van witwassen en/of terrorismefinanciering).

De FIU-NL kan nadere informatie (gegevens of inlichtingen) vragen over meldingen van ongebruikelijke transacties⁸². Dit kan zowel bij de meldende instelling als bij een andere instelling, dus een andere poortwachter dan de poortwachter die de melding heeft gedaan. Op vragen van de FIU-NL moet onverwijld antwoord worden gegeven.

De FIU-NL heeft in een [animatie](#) het meldingsproces is toegelicht.

9.5 Vrijwaring

Wanneer een instelling te goeder trouw en op correcte wijze een ongebruikelijke transactie conform artikel 16 Wwft meldt of informatie verstrekt op grond van artikel 17 Wwft, verkrijgt zij een civielrechtelijke niet-aansprakelijkheid en een strafrechtelijke vrijwaring⁸³.

Deze strafrechtelijke vrijwaring heeft betrekking op het risico dat een instelling loopt – indien zij wel betrokken is bij een (ongebruikelijke) transactie – als medepleger of medeplichtige te worden aangemerkt in het geval dat de transactie inderdaad samenhangt met witwassen en/of financieren van

⁸² Artikel 17 Wwft.

⁸³ Deze vrijwaring geldt uiteraard niet indien de instelling zelf schuldig of medeschuldig is aan witwassen of financieren van terrorisme.

terrorisme. Door de transactie te melden, blijft de melder in een mogelijk strafrechtelijk onderzoek naar de betreffende transactie buiten schot.

De civielrechtelijke niet aansprakelijkheid geldt niet indien, gelet op alle feiten en omstandigheden, in redelijkheid niet tot melding had mogen worden overgegaan.

10. Sanctiewetgeving

Zoals uiteengezet in de [Leidraad Financiële Sanctieregelgeving](#) van het ministerie van Financiën moeten ook niet-financiële ondernemingen zoals (toegevoegd en kandidaat-)notarissen en overig juridisch dienstverleners aan de Sanctiewet voldoen.

Naar verwachting zal in de loop van 2025 het BFT worden aangewezen als toezichthouder op de Wet internationale sanctiemaatregelen. Een specifieke leidraad voor deze wet volgt.

11. Overig

11.1 Klokkenluiders en meldpunt

Een instelling moet beschikken over adequate, passende voorzieningen die het voor werknemers of personen in een vergelijkbare positie mogelijk maken een overtreding van de Wwft anoniem te melden.⁸⁴

Daarnaast mogen personen die voor een instelling werkzaam zijn niet worden benadeeld wanneer zij te goeder trouw en naar behoren een interne melding of een melding bij de FIU-NL doen. Dit geldt ook wanneer de persoon in kwestie aanvullende inlichtingen verstrekt aan de FIU-NL.

Medewerkers die door hun instelling zijn benadeeld – omdat zij via de klokkenluidersregeling van hun instelling een melding hebben gedaan van een overtreding van de Wwft – kunnen een [klacht](#) indienen bij het BFT. Hetzelfde geldt voor medewerkers die door hun instelling zijn benadeeld, omdat zij hebben meegewerkt aan een melding van een ongebruikelijke transactie.

Daarnaast kan via hetzelfde formulier een melding worden gedaan van een misstand bij een instelling die onder Wwft-toezicht van het BFT valt.

11.2 Verklaring Omtrent het Gedrag

De anti-witwasrichtlijn bepaalt dat maatregelen moeten worden genomen om te voorkomen dat (veroordeelde) criminelen of hun medeplichtigen een leidinggevende functie hebben in of UBO zijn van bepaalde Wwft-instellingen. Dit geldt ook voor de instellingen waarvoor deze Specifieke leidraad geldt.

Op verzoek van het BFT moeten de instellingen of hun beleidsbepalers een Verklaring Omtrent het Gedrag kunnen overleggen.

12. Handhaving

Bij het constateren van onvoldoende naleving van de wettelijke bepalingen en overtreding hiervan kan het BFT dwingend aanwijzingen geven tot het volgen van een bepaalde gedragslijn met betrekking tot het ontwikkelen van procedures en controles alsmede opleidingen. Ook bestaat de mogelijkheid voor

⁸⁴ Artikel 20a Wwft.

bestuursrechtelijke of tuchtrechtelijke maatregelen. Het BFT heeft de bevoegdheid om een bestuurlijke boete en een last onder dwangsom op te leggen. Het [boetebeleid](#) van het BFT is gepubliceerd op zijn website.

In ernstige gevallen kan het BFT aangifte doen bij de officier van justitie, die vervolgens een strafrechtelijk onderzoek kan instellen. Het niet naleven van de Wwft kwalificeert als een economisch delict waarop, voor zover zij opzettelijk is begaan, een gevangenisstraf staat van maximaal twee jaar, een taakstraf of een geldboete van de vierde categorie (€ 25.750⁸⁵). Hierbij kunnen ook nog bijkomende straffen worden opgelegd, waaronder het geheel of gedeeltelijk stilleggen van de onderneming van de veroordeelde, waarmee het economisch delict is begaan, voor een tijd van ten hoogste één jaar.

In de Wwft is de verplichting opgenomen voor het BFT om bestuurlijke sancties te publiceren op zijn website. Deze verplichting heeft betrekking op boetes, aanwijzingen en lasten onder dwangsom. Alleen onder omstandigheden kan een publicatie worden geanonimiseerd of uitgesteld. Het doel is het informeren en waarschuwen van de markt. Ook heeft het BFT in de Wwft de bevoegdheid gekregen om een waarschuwing of verklaring te publiceren onder vermelding van de overtreding en de naam van de overtreder.

13. Bijlagen

1. Voorbeelden Wwft bij de subjectieve indicator
2. 10-stappenplan Wwft 2023
3. Wijzigingen Wwft sinds 24 oktober 2018

Utrecht, 24 oktober 2024

⁸⁵ Tot 1 januari 2024 was dit € 20.500.

Maliebaan 79 • 3581 CG Utrecht
Postbus 14052 • 3508 SC Utrecht

T 030 251 69 84
E bft.post@bureauft.nl
W www.bureauft.nl